

rumq; plenissimum. Fieri nequaquam potest, ut utriq; pariter domino seruiatur. Excidit, excidit, inquam, à Patris dilectione, qui mundum diligit. Quid ille habet, aut pollicetur, quod exitiale non sit? quodq; præsentaneum non secum afferat uenenum? Non uos unquam locus quantumlibet secretus, non uos titulus religionis, non ipsa demum sacra unda baptismi à mundi amore separabit, si impurus in uobis fuerit animus, atque ab ecclesiæ synceritate diuisus. Cauete, uos obsecro, à maligno. Videte canes, uidete concisionem, uidete quomodo cautè tot inter mundi laqueos ambuletis.

Quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia uitæ, quæ non est ex Patre, sed ex mundo.

Iam mundi effigiem ob oculos ponere decreuit Senex uenerandus. Effigiem dico illam, quam qui miratur & diligit, fit Dei hostis ætutum, quia ex Patre non est, sed contra Patrem. Nos coloratius tam sordidam laruam, habitis à Scriba sancto liniamentis, depingamus. Trifarum enim totum hoc absoluit negotium. Pars prima ad uoluptates attinet, secunda ad stemmatis ac nobilitatis ostentationem, postremã uerò ad mundi gloriam, & dignitates pertinere iudico. Corporeis itaque uoluptatibus addicti, nec non uanissimè absque animi bonis iactantes familiam & profapiam, aut dignitates iniusi & non acciti usurpantes, uel (ut uerbo utar ueteri) cauponantes, ex Deo non sunt, sed mancipia mundi, mundoq; uelint nolint fiunt obnoxij. Est quoddam hominum genus, etiam inter eos frequens, qui speciali cultu religionem profitentur, adeo in procurandis rebus illis, quibus oblectantur sensus, & acuti & sagaces, ut nihil
quod

quod ad satiandam gulam, aut extimulandam uenerē,
aut captandum uulgi fauorem, coaceruādasq; diuitias
facit, omittant. Turpe illud omnino, & execrandum,
quod de pingui quodā audiui archipresbytero in plebe
iactari apud Samnites. Si hominem, inquiunt, quæris,
nunquam ociosa est illius uita. Quid? aut ludit, aut scor-
tatur, aut cum lurconibus ad epulas sedet. Huiusce qui-
dem coloris homines mundus ut suos, ne dicā suos, com-
plectitur, alit, ac uti lanienæ destinatos boues infarcit.
Pallor quidem, aut temperata tum coloris, tum habitu-
dinis membrorum ratio, mentem arguunt sublimem
in uiro honesto & graui. Pinguedo uerò ea uentris, quæ
non natura (quis naturæ uitia insolenter carpit?) sed
usu crebro artolaganorum, atque id genus esculento-
rum, popinarumue, & potationum, quæ homini Epicu-
ræo magis quàm Christiano conueniunt, uiuarium
quoddam est libidinum, atq; ad nefandissimum quen-
que concubitus & molliciem incitamentum. Diuus
Augustinus de carnis concupiscentia sic scribit: Concu-
piscentia, seu desiderium carnis, non modò libidinis &
rei ueneræ, sed omnium quæ ad carnem pertinent im-
moderatus & illicitus usus est, siue cibi, siue potus, siue
lusus. Cæterum ita ex Græco legimus: Quicquid in
mundo est, hoc est, quicquid appetunt carnales homi-
nes, libido scilicet carnis, libido oculorum, & insolentia
uitæ, non à Patre est, sed à mundo. Absque dubio rela-
tium, Quæ, quod referri uidetur ad uitæ superbiam
solùm ab interprete, tria illa complectitur, quorum pri-
mū ad carnis delicias & uoluptates pertinere diximus.
Secundum ad ostentationem imaginum, & stemmatis.
Tertium ad dignitates, quæ intemperanter desideratæ
& quæsitæ, quantumlibet spirituales appareant, mun-
danæ dici debent & carnales: quoniam qui illas expe-
tunt, & uel usq; ad effusionem animæ inquirunt, emunt
quoque

quoque, & cùm non obtinent, insaniunt, mancipia fortunæ sunt obscœna, ne dicam ludibria risu digna. Vide quò effrænata nonnunquam procedat istiusmodi hominum intemperantium libido, quantunque illos sursum deorsumq; uoluet, atque ostentui fors habeat. Quoties enim cumq; creandus est magistratus, toties emoriuntur, uerentes sanè ut irrisi prætereantur: irrisi tamen ac præteriti, ad nouam iterum se irrisionis occasionem impudenter exponunt. O stultitiæ pabulum, O uis incomprehensibilis ambitionis, quæ mortuos etiam è sepulchris euocatos, ad infamiam uniuersi uiuere facis: si tamen uita illa censeri debet, quæ in arbitrio fortunæ posita, atque in alto errorum uitiorumq; pelago iactata, nihil firmitatis, nihil sapientiæ, nihil quod sanum præ se ferat animum, in se habere potest. Ergo hominem sic malè de se meritum ex Deo non esse concludi debet. Itidem de illis dicendum uidetur, qui antiquum ostentantes sanguinem, & non uulgare genus, religionem quoque, toti in recensendis auorum gestis occupantur, homines alioqui stupidi, atque, uti uinum fugiens, à maiorum gloria & spiritu degenerantes. Contenti quidem Patrum erexisse statuas, imaginesq;, tum fana & palatia colossis adornasse, ac picturis, huiusmodi se fumosis enutriunt titulis & monumentis. Vide igitur in quàm fordida rerum fæce ab his uiuitur, qui mundum hunc miserum tanquam patriam incolentes, toti in libidinibus, in alēdis scortis, canibus, auiumq; gregibus, in usuris, in comparandis tum diuitijs, tum, natura etiam reluctante, dignitatibus, quæ omnia cum uita terminantur, ac mortem animæ ut plurimum inferunt, distinentur. Concupiscentia, inquit Augustinus, oculorum, & auaritiam, & omnem inanē comprehendit rerum aspectabilium curiositatem: Superbia uerò uitæ omne genus arrogantia, & ambitionis. Volunt quidam primum

parentem

parentem his tribus oppugnatum arietibus occubuisse, Christum rursus eisdem ipsis in deserto, sed uicisse. Quo admonemur tãdiu nos meriti obnoxios esse, ac damnationi eternæ, quandiu cum primo Adam conuersamur: Vitam autem restitui, atque in Dei familiam nos, alioqui seruos inutiles & fugitiuos, cooptari, si cum secundo. Vincimus enim cum Christo coniuncti; uincimur uerò cum Adam, ueteri nempe homine, & transgressore. Obserua quàm paterne nos Paulus ab intemperijs huiusmodi fœdissimis per Adæ casum humano generi conciliatis deterrens, ad Christum reuocet. Non in comessationibus, inquit, & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicijs, non in contentione & æmulatione: sed induimini dominum **I E S U M** Christum. Qui acutiori sunt ingenio, atque in his rimandis, quæ extra mundum sunt, sincero & sancto, eandem fermè sententiam à Paulo hîc dici sentiunt, quàm à Ioanne, cùm asserit mundum hunc immundum & coenosum, libidinibus totum obscœnis, auaritia inexpleta, & ambitione, scatere ac fordescere. Quare qui sic mundum diligunt, ut ad pomum iugiter manum porrigant, hoc est, ut transgressores semper sint, hi ex Patre non sunt, sed ex mundo illo qui Deum non cognouit. Et tamen

Mundus transit, & omnis concupiscentia eius.

Nihil sanè uelocius, addo & fallacius, mundi effigie. Oro, quid infirmius fortunæ bonis? quid miserius? Quæ nam in rebus mundi tam cito transeunt, quàm transit externa corporum pulchritudo, ac decor ille uultus, quem leuissimus offuscat morbus: tollit quoque si uehementior fuerit? Porro si aurum spectas, si gemmas, si uniones miraris & deperis, quid tali amore insulsus? quid magis fortunę ludibrio expositum, addo & pau-

ris

ris plenum? De honoribus autem tam anxie quæsitis, non est quod dicam modò, simul ac omnibus palàm fit factum, quàm ridiculè suis soleant imponere uenatoribus. Et ut quod sentio eloquar, dignitates huiusmodi, quæ procaces, ne dicam procos, reddunt homines, ac impudentes, si ad bona animi referre libeat, referam & alia ego penè innumera, quæ tamen bonis perinde animi conuenire cernimus, atque conueniunt lappæ satis tritici, ac lolium. Non sanè mundi honoribus obstrepere nunc mihi est animus, ut pote à Deo optimo maximo ordinatis. Sed stolidos, atque anxios illorum execror competidores, quorum haud secus me miseret inquietudinis, ac soleo lepra infectos miserari, aut quos in paralyssi tremere conspicio. Ea enim est ambitiosorum natura, ut præter quàm quòd Deo inuisi sunt, uarijs continuisq; agitentur tum animi, tum corporis permotionibus: canes diceret, aut asinos ab asilis ardente Syrio extimulatos. Hi proculdubio suis in consilijs atque actionibus se magis quàm Dei gloriam, commodumq; uniuersale & spectant, & ardentius forsàn quàm alij ceteras uoluptates, quas mundus uti perpetuas suis ostentat cultoribus, deamant. Et nihilominus mundus iste fallax, uelocissimus est cursor, præteritq; (ut inquit Paulus) illius figura, & imago.

Qui autem facit uoluntatem Dei, manet in æternum.

Felici, atque adeo arcana antithesi, in lasciuia mundi fluitantes cum his, qui solido animi proposito Dei uoluntati obsequuntur, comparat. Illi, ait, qui mundo adhærent, quiq; illius cupiditates contra Dei præceptum, qui cordis mundiciem suis imperauit, amplexantur, cum suo ductore mundo, aura uelocius præterlabentur. Contrà, qui per uoluntatis consensionem

Deo

Deo adhærent unius effecti spiritus cum eo, longæui erunt, atque cum illo, qui æternus est, æterna perfruentur uita. Non queunt non adipisci æternitatem, qui cum Deo per unitatem spiritus coniuncti, tam arctè illius copulantur uoluntati, ut deiformes potius, quàm homines mortales, & citò defituri, uideri possint. Spiritus quidè Patris cœlestis, ut animas à mundi uanitate uindicans, totas cœlestes facit & puras: ita post uitæ huius certamen, æterna donat felicitate. Etenim quemadmodum æternus est, sic æterna, quibus æterni perfruamur, largitur præmia. Quod quidem non agit spiritus Satanæ, autor nimirum mortis, atque id genus rerum, quæ ut uanæ sunt ac fluxæ, ita hominem ad æternum pertrahunt interitum. Quid non malorum suggerit tam nequam spiritus? quem dolum? quem fucû omittit, quem non obducat oculis miserorum tam sagax præstigiator? Ad incōcessam alliciens uenerem, mille (ut ait quidam) obijcit formas incautis irritabiles, quibus tanquam scopulis illisi, facile naufragantur. Quid gulæ illecebras memorem? quid eduliorum lautitias? quid potationum affluentiam describam? quid crassas illas mensarum cupedias, atque ad concubium usque protractas coenas? quid lusus? quid inter lupas comestationes, obscœnitatesq; non dicendas dicam? Suggestit interim Dæmon pessimus lasciuas, quibus eneruantur animi, cantiones, dicteriaq; obscœna: quorum lenocinio, crebro ueluti ariete concussæ uirgines, labant trepidæ ac dubiæ, nutantesq; minantur ruinam. Putasne spectacula illa nefanda comœdiarum (irritamenta sanè libidinum, ad quæ uel ipsæ pudicissimæ alliciuntur matrone, moestæq; reluctantibus etiã, suamq; deplorantibus sortem maritis, inuitantur, imò indicta multa coguntur) ab ullo alio prodijisse autore, quàm à spiritu illo spurcissimo: qui æquè interdum nostros ludificatur optimates, ut in li-

mo quoque profundi, in quo non est subsistentia (ut inquit David) positi & immerfi, se tutos esse, atque in portu nauigare arbitrentur? Quicquid tamen delinquit uulgus, id totum sciant referri sibi acceptum. Id rursus sciant præcipuum istuc tetro illi cacodæmoni esse consilium, in id eum incumbere, in eo machinis omnibus adhibitis totum esse, ut mentes nostras à ueris perpetuisq; bonis auocatas, ad inanes rerum imagines amplexandas, & simulacra conuertat. Qui enim exorato Dei præsidio tam uastro & uersipelli restiterit suafori, is longe beatus. Qui autem illi cesserit & succubuerit, is omnium miserrimus ad æternam detrudetur mortem. Spiritus quidem Dei ea suggerit, quæ uitam pollicentur æternam: Spiritus uerò Satanae, quæ mortem, atque exitium illud, quod eò infelicius iudicari solet, quò infinitum est, atque æternum. Iam tu mihi considera, quàm prudenter sanctissimus Ioannes negotium hîc Dei tractet. Scribens enim illum ipsum hominem, qui diuinæ paruerit uoluntati, æternum fore, hoc est, cum Deo ipso, quem unicè dilexit & amauit, æternis iri donatum bonis: illud innuere etiam uoluit, trifariam illam mundi partitionem, quam carnis uoluptatibus, oculorumq; irritamentis, ac uitæ fastu & strepitu constare asseruit, minimè ex Deo esse, imò præter illius uoluntatem mundum inuasisse. Quapropter eos, qui tam immundis adhæsisent dominis, Dei reluctari præceptis, quæ eò spectant, ut homines à mundi uanitate extractos patri ipsi coelesti per amoris ac fidei nexum adglutinet. Proinde neque impudicos, neque curiosos uanarum rerum inquisitores ostentatoresq;, & oculos somnijs, atque inanibus pascentes formis, neque fastuosos, & arrogantes, & qui tumultuosas tum usuris, tum uiraptas coaceruât sibi opes, ad regnum Dei pertinere: quod nemo ingreditur (ut ait quidam) pollutus, ac re-

bus huiusmodi onustus, quæ mentem aggrauant, atque in iustitiæ semitis lassescere faciunt. Cæterùm ne tempus diutius in inquirenda Dei uoluntate, qua cognita & custodita, bonis donantur perpetuis animæ, conteramus, sic illam depingit Paulus: Hæc est, inquit, uoluntas Dei, sanctificatio uestra. An uerò à mundo tam largum donum sperari queat, tute iudica qui legis, forsan & experiris quàm periculosum sit ad præfurnium sedere fuliginosum, nec fuligine contaminari. Quandiu enim carnem hanc infelicem circumferimus, agitamurq; uelut à fluctibus ab illius appetentijs & cupiditatibus, uiuimus certè: at circum tamen uersamur trepidi in freto quodam undoso curarum & fracto, atque adeo periculose iactamur, ut planè impossibile uideatur non aliqua saltem irati maris aspergine non solùm affici, uerumetiam terreri & concuti. Sed illud maximæ nobis debet esse consolationi, quòd breui desitura sit hæc procella, citoq; is ueniet, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Grauis quidem (quis id neget?) corporea hæc est sarcina. Graue bellum. Grauisima quæ hoc in bello infiguntur uulnera: sed conflictus breuitas, immensa futuræ uitæ expectatione ac fide, compensari debet. Iam nihil penè est, quod citò transit. Quocirca quid malorum? quid periculorum tali imbutus persuasione non sufferet toleranter? non fortiter? non animose? Ignauæ omnino mentis indicium est, atque inconstantis fidei argumentum in illis rerum euentibus sic prosterni & atteri, ut omissa erga Deum fiducia desperes, muliebriterq; ulules & queraris.

Filioli (inquit scriba sanctus) nouissima hora est. Et sicut audistis, quia antichristus uenit, & nunc multi antichristi facti sunt.

y Vnde

Vnde scimus, quia nouissima hora est.

Agnito enim cursus fine, quod reliquum est stadij, fit letitius, atque propter spem brauij expeditius. Hinc Ioannes, præco nimirum spiritus, ac tubicen, nostræ quidem timens in arena defatigationi, ac lassitudini, sic ferè: O qui in agone hoc anxio uitæ pro focus atque aris cum hoste decertatis fortissimo, gaudete. En finis belli iam propè est, cursusq; stadij iam iam promissam attingit metam. Durate: ecce hora conflictus extrema: ecce (quid anxij suspiratis?) certissima uenturi finis præludia. Iam antichristus, quem agonothetæ nostro antambulonem fore nō dubitatis, haud longe abest à foribus. Imò nunc quoq; pro uno multi emerferūt antichristi. A deo enim mundus hic insolens & superbus crexit in Euangelij negotium cristas, ut non pauci id sibi usurpent nomen. Et quidem merito. Nam Christi doctrinæ aduersantes eo degunt uitæ genere, quod pecori magis cōueniat, quàm Christiano, cuius firma ea esse debet professio, ut malit è uita abire, quàm uel semel peccando ab his, quæ pollicitus est, desciscere: quod ex nostris nonnullos egisse doleo. Et quidem,

Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum, sed ut manifesti sint, quoniam non sunt omnes ex nobis.

Notant quidam latinus legi posse Exierunt, non, Prodierunt: ut diuus etiam legit Augustinus. Siquidem de quorundam defectione ab Ecclesia est sermo, nō de origine. Quocirca sic transferunt: E nobis profecti sunt. De illis loquitur, quos superius antichristos appellauit: hi enim à cæterorū communione deficientes, illis qui Christum intrepidè profitebantur infesti admodum erant,

sed

sed tectè. Nam ipsissimis Christi armis atque præfidijs Christum astutissimè oppugnabant: quæ sanè ars & fucus uix à paucis dignosci poterat. De istiusmodi fucoso hominum genere, ecclesiæq; perniciosissimo, sic Paulus Philippensibus scribens, nō modò suam admonuit ætatem, uerùm etiam & nostram. Multi (inquit) ambulat, quos sæpe dicebam uobis, nunc autem flens dico inimicos crucis Christi, quorum finis interitus: quorum Deus uenter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Haud pauci tum quidem erant, sunt & in præsentia, qui Christi crucem prædicantes, re tamen ipsa, & uita cruci aduersantur. Hi enim non minus forsan, quàm publici atque aperti Dei hostes, candori sponsæ officiant, & quieti. Vnde non absque lacrymis illam prodijssè monitionem reor. Multi (inquit) ambulat, uobiscumq; familiariter conuersantur, qui eadem quæ nos docere præ se ferunt: sed ad quæstum, ad mundi gloriam, ad aucupandam (quod non egit Christus) sanctitatis opinionem. Talem sanè fucum, illorum indicat uitæ ratio, quæ de diametro cum Christi uita pugnat & cruce. Huiusce itaque coloris homines antichristos appellare non uerebimur cum Ioanne. Qui tametsi in Ecclesiæ gremio simul cum cæteris Christi crucem ferre, ac puris interesse ritibus & sacramentis cum illis qui Dei spiritu aguntur appareant: à Deo tamen, atque ab eis quos docet unctio, Christi nempe spiritus, à seruandorum consortio iam sunt expuncti. Jam, inquit, è nobis nostroq; recesserunt collegio. Ab integritate quidem corporis Christi (quod niueis constat animis, atque tum fide tum charitate, uiuis nimirum membris, perficitur in Deo) semoti, ac tanquam membra putida dissecti, nobiscum esse non possunt, qui ob Christi amorem, & mundum & quicquid in mundo expeti possit, contempsimus. Illi contrà, nullum non mouent lapidem,

quò mundum sibi concilient, atque in ipso sub religionis prętextu regnent. Hanc semper, mi lector, uitam miserissimam esse existimaui. Verùm illud supra omnes molestias molestissimum mihi semper uisum est: quòd huiusmodi mēbra cadauerosa, sacrosancto uiuoq; , & quod nullum admittit mortis genus, & inquinamentũ, sponsæ corpori purissimo & immortalī assuere: atq; in ipsis nobilioribus texturæ illius partibus collocare attētant hi, quorum potissimum interest, hortum domini à feris seruare indemnem. Si sic architectantur Proceres, quid agant baiuli? quid operarij? Exeant, exeāt iam tandem: abeant, discedant, erumpant palàm uulpes istæ uersutissimæ, quæ uineam Dei Sorech occultè demoliuntur. At è nobis (inquit Ioannes) exiere, alioq; profecti sunt. Apertissimo id fuit argumento illos non fuisse ex nobis, quòd exierunt. Vtiq; si ex nobis fuissent, nobiscum in Dei obsequio, quod infractum constantemq; in primis requirit animũ, perdurassent. Nunc uisum est Christo ut qui sunt eius, persistant intrepidi. Quos uerò ad suum non pertinere corpus uel ab initio nouerat, hos palàm fieri decreuit. Quod sanè uestrum in maximum celsisse commodum, sat scio: nam ex illorum defectione qualis sit uestra erga Deum fides & charitas ostensum est. Siquidem qui ad occasionem desciscunt à Christo, Christianos se simulant, non sunt.

Sed uos unctiōnem habetis à sancto, & nostis omnia.

Unctiōnem uocat Ioannes Spiritus sancti afflatum, quo tanquam pretiosissimo pigmento perfusæ animæ, quid suo in cultu requirat Deus, perfectè norunt. Discretionis quippe dono spirituum (sic illud appellat apostolus) insignitæ quo quisque ingenio Dei uineam excolat: hoc est, qui ueri sint Christiani, qui secus, compertum habent.

bent. Tam uerum illud quidem est, quàm quiduis aliud uerissimum, hominem spiritualem omnia dijudicare. Non est sanè tam occultum secretum, resq; adeo arcana, quam saltem coniecturis non assequatur uir à Christi spiritu eruditus : quem Spiritum propterea hîc sanctum nuncupari legimus, quia quos semel imbuerit, hos se dignos facit: sanctos uidelicet, atque ad excellentiora nanciscenda chrismata idoneos. Cæterùm à mente sordida, inq; rebus corporeis se se nimium oblectante auolat Dei Spiritus : unctio nimirum illa suauissima, è cuius exuberantia & perfusione delibute animæ, ad luctam eam cum Deo secretam, inenarrabilem, incomprehensibilem, in qua sæpenumero fit Deo superior anima, accinguntur. Vide quid à colluctante secum anima roget sponsus, penè in lucta prostratus : Dimitte me inquit, iam enim ascendit aurora. O mysterium, ô arcanum haud multis cognitum. Quid illa uictrix ? Non te (ait) dimittã, nisi benedixeris mihi. Non potuit quidem non parère uictoris uoluntati uictus. Tu obserua benedictionis cum uim tum ordinem. Quod est (inquit) nomen tibi ? Respondit, Iacob. Nequaquam, (ait ille) Iacob appellabitur nomen tuum, sed Israël. Israël directum à Deo, seu uidentem Deum, ut uult Philo, interpretantur. Quocirca in hoc totam uersari cardine Dei benedictionem ad animas, ut directæ ab eius spiritu, illum contemplantur, asserere possumus. Posthac, ait, non erit tibi nomen Iacob, nomen uetus, nomen à preuaricatore desumptum, nomen, cuius appellatio uæ est æternum. Sed (nomine sanè nouo, quod os domini nominauit) appellaberis à Deo directus, cui antea mundus ipse indiuiduus erat comes, & dux. Sit igitur nomen tuum, ut meum est, admirabile. Porrò quid admirabilius in terris uisum est unquam, quàm hominem ex inimico, ut illo quidem profligatissimo, filium Dei factum ? Ego

certè natura filius, tu ex adoptione & gratia. uterq; tamen filius, atque ita filius, ut inseparabiliter utrique sit nomen filij, idem utrique spiritus, eadem mens, uoluntas eadem, atque hæreditas. Vide, oro, quid filius naturalis patrem roget: Pater sancte serua eos in nomine tuo (nomen proprium Dei erga fideles est pater) quos dedisti mihi, ut sint unum sicut & uos: uolo ut ubi ego sum, & illi sint mecum. En habes in hac filij præcatione suauissimum illud, quo recreantur animæ, Patris nomen. Habes homines per gratiam filio traditos, habes nexum utriusque indissolubilem: nam si Patrem à filio separas in diuinis, quatenus unus est Deus, atque unius substantiæ spiritus, ita coniunctionẽ filij cum suis membris, quæ sunt sanctorum animæ, diuidunto. Habes tandem communem perpetuamq; utriusque filij mansionem apud Patrem, cum ait: Volo ut ubi ego sum, & illi sint mecum, ut uideant claritatem meam, quam dedisti mihi. Hæc sunt (ni fallor) quæ in tam felici lucta congressuq; cum Deo, in quo anima fit unum cum Christo, perdiscuntur. Verum animalem hominem, crassum scilicet, atque humano duntaxat utentem iudicio ac sensu, istæc omnino fugiunt, quæ spiritualiter (ut ait Paulus) examinantur. Siquidem ab his tantum, qui Christi sensum callent, quæ ad spirituale pertinent conubium, dijudicantur: sus enim luto assuetus, quæ nitida sunt & odorifera, non aliter conculcare pedibus, aut immundo rictu proterere est solitus, atque solet excrementa in male olenti pessundare latrina, aut cloaca. nullus illi delectus, sit ne ambrosia an nautea, quod offertur. Sic sunt homines uoluptuarij. Sic sunt inuidi, sic hæretici, sic hypocritæ, sic pauperum cõtemptores, sic fortunarum illarum, quæ ipsis debentur miseris, aforti. Sic demum sunt hi, qui tum usuris, tum rapinis, tum præsertim immoderato ad dignitates ambitu, atq;

æstu

æstu integras exhauriunt regiones, totamq; ipsam bene uiuendi rationem è mundo tollunt. De istiusmodi itaque hominum genere scripsisse Ioannem arbitror, cum antichristos multos suis apparuisse temporibus questus est. Quos tamen è cæterorum contubernio decessisse asserit. Sed expende modestissimum in exhortando senis animum. Ne quidem illis, quod fermè cunctis tum erat commune credentibus, detrahere uideretur, nempe Spiritus sancti etiam in specie uisibili præsentiam, sic ait:

Non scripsi uobis quasi ignorantibus ueritatem, sed quasi scientibus eam. Et quoniam omne mendacium ex ueritate nõ est. Antea quidem dixerat illos à sancto unctos, propterea omnia illis comperta esse: nunc, ne indignanter acciperent admonitionem, in exorsa iam excusatione diutius immoratur. Quod moneo, inquit, uerum est: neque id scribo quasi uos latuerit ueritas, qui doctorem habuistis Christi spiritum, quem qui habet nihil non nouit: sed in memoriam reuoco, quæ antea noueratis. Altius enim infidet animo, si quid fuerit crebrius repetitum. Miserrum illud quidem uidetur, cum corpus suis destituitur membris. uerum illud afferre solet gaudium ægrotis, si abscissa uomica pus exstillare desierit. Pustulæ illi quædam erant uerius ac tubercula sano alioquin corpori interspersa, quàm uiua membra, quibus informatum est corpus Christi, à quo proculdubio illud dissidet membrum, quod putridum est, aut superuacuum. Rariores quidem facti estis, non eo inficias. Verum cum uos intueor purgatiores factos, atq; ob fœdum illorum itum pacatiores, lætor. Et, ut concludam, nihil omnino propter paucos ad aliena castra transfugas, decessit Christi militiæ. Vos in iam cœpto perseuerate consilio. non

deerit quidem sancti unctio, quæ de omnibus addiscendis uos graphicè doceat. Scripsi itaque uobis non quasi ignorantibus ueritatem, sed illam compertissimam habentibus: illud quoque scripsi, quod omne mendacium ex ueritate non est. Vocat mendacium quicquid à Christi disciplina est alienum. Dicitur facile non potest, quãtum Deo gratum sit cor simplex, & absque ullo fuce syncerum. Vnde quantumuis homo Dei religionem ore profiteatur, fucosus tamẽ sit ac duplex, cum Deo ne parum quidem commercij habere poterit. Nos totos Christo in baptismo deuouimus, iurauimusq; quæcunq; emerissent aduersa, in illius perseuerare cultu ac religione, quæ id potissimum à nobis efflagitat, ut contempto mundo, coelestia tantum inquiramus. Itaque uideat unusquisque, quomodo integrè illud seruet foedus: uideat, inquam, quem sibi maximè suis in actionibus statuerit finem: quid in diuitijs, quid in adipiscendis cogitet magistratibus: uideat quo animo, quo ingenio, quo proposito ad studia, ad literas, ad connubia, ad artes perdiscendas, atque ad sacramentorum ordinumq; communionem moueatur: uideat quid in huiuscemodi rerum usu meditetur. De aperta à Deo rebellionem non loquor modo. Nemo ferme homo est, qui usuras, parricidia, stupra, rapinas, oppressiones, bella inter Christianos, furta, uiolentasq; (ut sic dicam) ad dignitates irruptiones, atque, ut istiusmodi recenset illuuiem Paulus, idolis seruientes, molles, catamitorumq; amatores, ebriosos, maledicos, & id genus permultos non detestetur, proq; apertis Dei hostibus, qui hæc agunt, non habeat. At illos huc aduoco, deq; illis scribo, qui probitatis prætextu nequitiam dissimulantes, pessimi omnium sunt: quippe quibus pro ludo sit, Dei abuti patientia, atque in ferendis illorum iniurijs, & simulatione, tolerantia. Nihil sanè tam officit Dei religioni, quàm fucus, ac mentita probitas.

bitas. Quisquis igitur quocunque modo aut causa mendax est, Christum negat, qui summa est ueritas. Porrò qui negat Christum, illiq; rupto foedere cum Deo inito aduersatur, quid dubitas hunc antichristum esse? At uerò, ne nunc in partiendis mendacij generibus torquearis, uide quid inferat Ioannes:

Quis est mendax, nisi is, qui negat quoniam **I E S V S** est Christus?

Id quidem scelestissimum genus est mendacij: hæc omnem superat impietatem assertio. Et quemadmodum uitæ æternæ pignus, imò ipsammet uitam æternam esse non diffitemur, si quis cognoscit te, ò Deus, solū Deum uerum esse, & quem misisti **I E S V M** Christum, ita perpetuæ damnationis signum id erit indubitatum, **I E S V M** esse Christum, nempe ad medelam uniuersi pollicitam negare unctiōnem. At qui id negant Iudæi, qui suum adhuc expectantes messiam, nullum non mouent lapidem, quo Christi obnubilent religionem. Negant & Christiani illi, qui sacro tincti, perfusiq; liquore, nihilo tamen secius uel ad Dei offensiones peccando, sponteq; sua à iustitiæ itinere deerrando, alacres sunt & prompti: ac si Christus omnium arbiter nullius omnino esset potestatis: uel ultrò ueniam post lapsum desperantes æquè abijciunt animum, quasi Christus non esset **I E S V S**, seruator nimirum omnium sperantium in se: **I E S V S** enim sonat Seruatorem. Nomen sanè æternum, atque illi ante quàm mundus fieret à principio, à Patre inditum. Nomen, quo audito non est tam in peccatis prouolutus quispiam, qui non reuiuiscat in Deo, illud cogitans, quòd non sit aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat illos saluos fieri præter nomen istuc uitale. Mosésne antiquæ legis typus? Aaron item cerimoniarum, atque adeo

cruenti sacerdotij princeps, populum Dei electum in re-
 gionem illam huberem, totiesq; à Deo promissam, intro-
 ducere potuerunt, an imperator Mosi succedens **I E-
 s v s**? Is **I E s v** nostri faciem adumbravit, qui genus
 hominum de ignorantiæ errorumq; Aegypto eductum,
 euocatumq; à morte, sibi asseruit. Quid facer ille nun-
 tius? Vocabis, inquit, nomen eius **I E s v m**. Qui sic à An-
 gele Dei? Dicam. Ipse saluum faciet populum suum à
 peccatis eorum. Ergo **I E s v s** seruat. Ergo quicumque
 inuocauerit nomen **I E s v**, saluus erit. Vide quid de se
 testetur **I E s v s**: Ego sum (inquit) ostium: si quis per
 me introierit (nemo uenit ad Patrem, nisi per **I E s v m**)
 seruabitur. Paulus quoque uocis huius suauissimæ con-
 templans uirtutem, iuxta & nostram execrans erga
I E s v m ingratitude, clamabat. Si quis non amat
 dominum nostrum **I E s v m** Christum, sit anathema,
 Maranatha. Maranatha interpretantur, Dominus no-
 ster uenit. Quasi diceret: Quid opus uerbis? quid fucum
 omiffa ueritate (quæ est in Deo) simplicium oculis of-
 fundimus? Venit dominus, in cuius aduentu res factis,
 non fucis, aut fastu, definietur. Christi porrò nomen
 tum regiam, tum pontificalem præ se fert dignitatem:
 siquidem non solum sacerdotes, uerùm etiam Reges
 oleo ungi, atque unguento chrisimatis deliniri consue-
 uerant: unde & Christi, uncti nimirum, appellabantur.
 Quod sanè nomen, atque unctionem, Christo Dei filio
 magis conuenire ducimus, quàm illis: quippe qui cum
 mortales essent, mortali inungebantur oleo: Christus
 uerò æternus Dei filius æterna atque odoratissima san-
 -cti spiritus perfusus est unctione, quæ ab ipso postea
 capite descendens in barbam, barbam, inquam, Aa-
 ron, ad oras usque extremas profluxit uestimentorum
 sponsæ. Ideo in canticis sui amati nomen oleum effu-
 sum esse clamat: Oleum, inquit, effusum nomen tuum,
 ideo

ideo adolescentulæ dilexerunt te. Fuit itaque Christus non solum Rex ille, per quem Reges, ut ipse de se testatur, regnant, sed & sacerdos secundum ordinem Melchisedec. Imò non minus uictima, quàm sacerdos ad uniuersi expiationem factus est tantus dominus. Cæterum Christi regnum uita est æterna, Sacerdotium uerò æterna illius est apud Patrem interpellatio: sed & libationem, ac hostiam, perpetuam dicimus esse in illo animarum purgationem, quam ex sacramentorum fonte illius sanguine purificato deriuari non nescimus. Quare qui hunc fontem ignorant, unde effluant gratiarum riui, atque ad animas innocentia, minime tenent. Ergo cui adhuc *I E S V M*, Seruatorem mundi esse, atque eundem uel sacerdotem, uel hostiam in crucis ara pro uniuersali ac æterna expiatione mortalium Patri oblatam, nondum persuasum est, is quidem mentitur (ut ait Ioannes) negatque *I E S V M* esse *C H R I S T V M*, qua negatione quid sceleratius excogitari potest? Itaque (sit ut lubet in cæteris excellens)

Hic est antichristus, qui negat Patrem & filium. Nam qui negat filium, nec Patrem habet. Qui confitetur filium, & Patrem habet.

Adeo enim unum est Pater & filius, ut neuter sine altero queat consistere. Sic enim filius: Ego & Pater unum sumus. Vnde in confessione habita in concilio Niceno, Filium consubstantialem Patri Patres esse definierunt. Quare non absque causa Paulus Hebræis scribens, qui tamen si Patrem faterentur, Filium tamen negantes, antichristum nescio quem alium pro Christo opperiebantur, ut nunc quoque operitur gens ista omnium stolidissima.

dissima. Vocat filium splendorem gloriæ, & figuram
 substantiæ patris. Vult Phocius Græcorum acutissimus
 in splendore ac relucencia paternæ gloriæ naturam, siue
 naturalem à Patre progressum intelligi: dicitq; filium,
 ut Deum etiam, non solum ut hominem, constitutum à
 Patre hæredem uniuersorum, quòd ab æterno substan-
 tiæ paternæ, & gloriæ, omniumq; ex æquo bono-
 rum cum Patre sit particeps, & omnia sit filius, quæ
 Pater, præterquam quòd non sit Pater: nam lumen
 est de lumine. Siue igitur refulgentiæ aut splendoris uo-
 ce naturalem progressum cum Phocio, siue coeternita-
 tem cum Cyrillo intelligas, nō aberras à scopo. Etenim
 eiusdem omnino sunt naturæ radij cum sole, atque cum
 igne spendor. Ideo sic Petri successor Clemēs: Filius (in-
 quit) est uerbum, & speculum, & character, & imago ui-
 uens Patris uiuētis, in omnibus Patri similis, eiusdemq;
 naturæ, in diuinitate genitus, & genitori per omnia co-
 æqualis. Nec quærat quomodo genuit filium Pater,
 quod & Angeli nesciunt: nam Deus à nobis minime di-
 scutiendus est, sed credendus. Sufficit nosse quòd lux ge-
 nuit splendorem. Hæc ille. Verùm ne splendoris nomen
 quispiam audiens subdubitareret, num eiusdē cum Patre
 esset substantiæ filius (in splendore quis substantiam re-
 quirat?) addidit Paulus: *Et figura substantiæ eius: hoc*
est, imago naturalis, ac tanquam expressum sigillum il-
lius substantiæ. Est igitur filius forma, est character, est
imago, est omnimoda similitudo, atq; expressio pater-
næ substantiæ. Et quemadmodum per se, nullo externo
indigens adminiculo, subsistit Pater, ita filius. Cùm dici-
mus quidem, Pater Deus est, artifex est, omnipotens est,
ac id genus alia, quibus paternam utcunque exprimere
conamur naturam, id totum quoque damus & filio: ut
pote, qui totam, ut ita dicam, hauserit Patris substan-
tiam atque essentiam. Sed de his satis. Haud scio equi-
dem

Idem prudentissime sit animi, uelle in his rimandis diutius
immorari, quæ uix strictim quasi per transfennam ab
apostolicis ostensa sunt uiris. Nos ad consuetum lactis
suctum reuertentes, solidiora quæ sunt edulia sinamus
alijs, atque cum Paulo constanter asseueremus nemi-
nem posse dicere dominum **I E S V M**, nisi ille, qui à spi-
ritu Patris edoctus, omnia scrutatur, etiam profunda
Deï: tantum abest, ut anathema **I E S V M** dicat. Siqui-
dem quis ab ipso patris spiritu, ut diximus, edoctus, fi-
lium execratur? contemnit? & non potius amplectitur,
ac super omnia & diligit, & ueneratur, & adorat? Cui ali-
ter persuasum est, is quidem nec uerè nouit, nec habet,
ut inquit Ioannes, Patrem. Vide quid nobis filius penè
cum stomacho impropere: Si Deus Pater uester esset, di-
ligeretis utique me: ego enim à Patre processi, & ueni in
mundum. At mundus non te cognouit, ô mundi fabri-
cator & uita. Ecquis igitur est, qui uerè nouit Patrem?
Audiamus ipsum filium: Scio, inquit, eum. Vnde id no-
uimus? Sermonem, ait, eius seruo. Ergo qui Dei sermo-
nem non seruat, haud nouit Deum. Nihil explicatius.
Nos igitur miserrimos, atque incogitantes, qui ore, ui-
tæq; policie duntaxat, & cerimonia fatentes Deum, ge-
stis uerò negantes, in tantilla diuinorum cognitione sic
insolenter efferimur, ut neglectis Dei præceptionibus,
perinde securi in utranque dormimus aurem, quasi pro
unico nos habeat in terris Deus uirtutum archetypo, at-
que disciplinarum miraculo: Verùm, si sapitis,

Vos quod audistis ab initio, in uobis
 permaneat, quia si in uobis permanserit
 quod audistis ab initio, & uos in filio & Pa-
 tre manebitis.

Initium hûc uocat Ioannes tempus illud, quo nouum
 salutis

salutis semen iactum fuit per Dei spiritum, quo ductore, quasiq; manum stiuæ admouente, per boues illos fortissimos, quos mare fusile admirandum in templo Dei sustentasse legimus, noster alioqui salebrofus, atque ambagibus errorum, spinisq; obsitus peccatorum, excultus fuit ager, quem Christus non auro, argentoq; numerato, sed proprio sibi acquisiuit sanguine, ac morte. Is enim, quæ est illius indicibilis bonitas, nostris primus iniicit frænum erroribus, disseminatoq; uitæ uerbo, ac sparsa ubique sui diuinissimi spiritus luce, è tenebris (ui tunc opus fuit) genus istuc nostrum miserrimum euulsit, sibiq; asseruit, atq; ad tantam suos euexit hostes sublimitatem, ut illis dederit potestatem filios Dei fieri. Consi ergo aliena manu, atque empti, cuiusnam iuris erimus? Nostri ne? qui ultrò uenditi sub peccato, grauissima, itaq; insupportabili premebamur seruitute, ut ne extremus quidem in nobis audiretur halitus? Mundine? de cuius nos manibus, atq; hasta, iure belli, in quo Dei filius emoriens, mortem ipsam iugulauit, extraxit, suosq; fecit: atque ad æternorum bonorum hæreditatem perinde asciiuit, cooptauitq;, ac si nostro ea Marte ac uirtute adepti essemus? Paulus enim hisce connumeratis nexibus, quibus innodati homines arctiori stringebantur nodo, quàm solent rei capitis pyratae in carceribus uinciri manicis, ac bois stringi, sic ait: Hæc quidem fuistis. Mox uerò liberationis modum intulit: Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine domini nostri IESU Christi, & in spiritu Dei nostri. En à quo, quibusq; remedijs nostra orta est libertas. Quare ex meretricijs, spurcissimis nimirum membris ac foedis, facti sumus per gratiam & alienam coëmptionem membra Christi. Vnde clamat Paulus: An nescitis quoniam membra uestra templum est Spiritus sancti, qui in uobis est, quem habetis à Deo, & non estis uestri? Empti enim

enim estis pretio : iccirco illius facti , qui emit. Id uult Paulus , nos qui eramus tanquam oues sine pastore errantes, è solitudine ad caulas retractos assertosq; esse in ius dominicum , qui nostram à iure diaboli captiuitatem non pollicito, sed præsentis redemit pretio. Membra itaque Christi facti per illius redemptionem , poterimusne ad tantam deuenire socordiam , ut membra iterum procacis impudentissimæq; meretricis , nempe lasciuientis mundi , & nostram sitientis à Deo defectio- nem, ac fugam, efficiamur? Maneant, maneant, inquam, in nobis, ne id contingat, perpetuò, quæ ab initio audi- uimus, hausimusq; à Christi spiritu, uerba fiducia, uer- ba promissionum, uerba uitæ æternæ , uerba quibus ad animam insinuatis, fit Dei templum cor hominis, ac di- uinarum particeps contemplationum. Atque hunc in modum in filio & Patre manebimus, unius omnino ef- fecti cum eo spiritus. Mundus enim cum nos ut sua ada- maret mancipia, res futiles , ac penitus inanes & sordi- das suppeditare poterat: nihil præterea. Sed Christus , in cuius ius transiimus, uitam eam pollicetur, atque elargitur, quæ omnis expers tum ærumnæ ac miseriæ, tum finis, beatissimis atque adeo æternis referta est bo- norum thesauris, & quæ paruo omnino emitur, etiam si uitæ iactura emi contingat.

Et hæc est repromissio, quam ipse pollici- tus est nobis, uitam æternam.

Obserua breuissimam futuræ uitæ ac felicitatis defini- tionem. Nihil est, inquit, aliud uita beata, uita illa , ad quam die, noctuq; suspirant Dei filij, hi nempe, qui Chri- sti molestias, mundi anteponunt delitijs, quàm in Patre manere ac filio: cuius quidẽ mansionis autor est utrius- que spiritus, atque idem ad destinatum brauium ut dux ita, ne in cursu deficiamus , nutemúsue in stadio, soler- tissimus

tissimus præcursor. Iam dilucidior fuisset litera, si **Qua**,
 non **Quam**, uertisset interpretes ad hunc modum, **Hæc** est
 promissio, qua promisit nobis uitam æternam. Haud
 scio equidem, an huiusce uitæ desiderio, quæ in aperta
 diuinitatis uisione, atque cum Deo, qui uita est animæ
 non solum coniunctione, uerum etiam similitudine est
 posita, teneantur hi, qui terrenarum rerum cupiditati-
 bus affixi, potiore animæ partem (amorem dico) quò
 Deo potissimum uniri possent, in cœno tanquam fues
 immundi, sepultam tenent. Aut certè istiusmodi uiaæ ra-
 tio, per quam deiformes etiam in hoc mundo efficiun-
 tur piorum animæ, prorsus me latet, aut quæ fieri uideo
 absurda sunt, atque omnino à uero itinere exorbitantia
 aut tali persuasione imbuti sunt homines, ut nullam
 aliam futuram esse uitam, quæ diuturnioribus innixa
 sit bonis, quàm ea sunt, quæ sexcentis exposita esse mor-
 tibus uel una die experiuntur, tum credant, tum mo-
 rum dissolutione palàm testentur. Sanè dicerem fru-
 straneam fuisse Christi præsentiam in terris, nisi quas-
 dam cernerem in mente Dei proborum reliquias: raras
 illas quidem, atque ita occultas, ut planè suspicer tum
 illos demum ad religionis iam perditæ instaurationem
 è tenebris emeruros, cum ne uita quidem eos dignos
 hi ducent, qui se solos ad id laboris natos arbitrantur,
 ut uel ipsis ultra columnas Herculeas habitantibus, be-
 nè uiuendi leges præscribant, ne dum Christianis illis,
 qui ob temporum licentiam nonnihil ab euangelicis
 desciuere præceptionibus. Obsecro, quibus id armis ten-
 tare cogitant? æreísne? an illis, quibus usus est Christus
 in prælio hoc duro cum morte & peccato? Tum, dico,
 quando fortis armati arma ipse auferens, uniuersa spo-
 lia eius diripuit, interficiensq; inimicitias in semetipso,
 pacem, ut inquit Paulus, euangelizauit? Cùm quidem
 pro Christo bellum istuc, quo tenebrarum harum po-
 testates

testates debellari solent, ineundum sit, Christi ipsius armatura ac telis tam arduū perficiendum est negotium. At nostrum, si lubet, armorū usum cum illo, quo Christus mundi principem cum toto illius exercitu profligauit, comparemus : nostraq; inter nos, in re tanta præsertim discutiamus consilia : imò hi sua, qui rerum potiuntur, quorumq; interest pulcherrimæ Christi sponsæ in acie periclitanti subuenire. Ille in primis tenuissima armatus paupertate, munitusq; satellitio illo hominū, quos pauperes spiritu uocare libuit, in medium prodijt circi, atque in theatrum cum mundo dimicaturus descendit. Quid nos? quo obsecro armorum genere? Quibusnam præfidijs rem tam difficilem aggredi est nobis animus? luxine? opulentiæ, quæ usuris, ut fit à plerisq;, atque auaritia, & infelicis plebis sanguine sit acquisita? Christus enim suos appellat milites beatos, si esuriant sitiantq; iustitiam. Nos contra, neque comestationibus, neq; unde portentosæ illæ & promiscuæ libidines, quas Paulus uerecundè cubilia, & impudicitias nuncupauit, originem habent, ebrietatibus, uel modum, uel finem ponimus. Ille, Discite à me, inquit, quia mitis sum & humilis corde. Quid nostrates Proceres? Audiamus Esaiã sub Moab nomine illorum adumbrantem ingenia. Audiuius, ait, superbiã Moab. superbus est ualde. At uide huiusce bestię uecordiam. Superbia (inquit) eius, & arrogantia eius plus quàm fortitudo eius. Iccirco ululabit Moab ad Moab, & tandem uniuersus ululabit. Heu mundi fastum etiam inter mortuos inuentum, atque è sepulchris foedissimo omnium exemplo exsuscitatum. Clamat Paulus, In carne ambulantes non secundum carnem militamus : arma nanq; militiæ nostræ non carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum. At tu iterū perspice, quàm ex diametro, ut aiunt, inter sese dissideant arma Christi & arma illorum, qui se tamē ad

Christi militiam pertinere, imò ad Christi religionē tutandam se unos è coelo delapsos opinantur. Certè si, ut diximus, Dei religio penè in ipsis uacillans basibus, firmissimis, ut conuenit, offirmanda est uectibus, nullis alijs utendum erit instrumentis, quàm illis ipsis, quæ secum attulit in terris opifex ille admirabilis, qui effinxit uniuersa, nempe humilitate, fide, iustitia, patientia, terrenarum rerum contemptu, ac qua uel sola suus obducitur color sponse, charitate: quæ quoniam in terris iam nulla est (abiit dudum in coelum indignabunda) totus confusus est orbis. Hinc prælia, hinc regnandi cupiditas, hinc oppressiones, hinc rapinæ, hinc odia, hinc extrema illa demũ usurarum calamitas homicidijs ipsis crudelior, originem traxere. Non est (opinor) tam fortis animus, atq; ad aduersa alioqui perferenda impavidus, qui hîc non timeat, qui Christi uices non doleat, quiq; non malit è uita excedere, quàm in tam ærumnoso rerũ statu, in quo nulla habita probitatis ratione, scelestissimè uiuitur, perpetuò анги, & cruciari. Censendũ inne erit uitæ æternæ pollicitationem, quam factam nobis à Deo Patre cum aliàs in scripturis, tum in hac maxime legimus epistola, ad illuuiem istam hominum ambitiosorum, crudelium, inertiumq; pertinere? Errant qui id arbitrantur. Siquidem nisi penitus capiti illi, in cuius texturam cooptari cupimus, ac membra cēseri, similes usque adeo effici conemur, ut unius omnino fiant uigoris, naturęq; & caput & membra, nulla nobis erit cum Deo portio. Tu uide, ne pro Christi corpore, quod undequaque perfectum esse debet, ac uniforme, chinæram aliquam, aut monstrum aliud huic simile in credentium coetum obtrudas, sponsamq; illibatissimam & uerecundam pro pellice habeas. Ne id cōtingat, summo enitendum est studio, cauendumq; ab illis ipsis rebus, à quarũ astu plecti multi ac seducti, ex membris Christi in

membra

membra transeunt meretricis. Quã sanè metamorpho-
sim eò periculosiorem quò frequentiore[m] sanctissimus
nostræ timens infirmitati apostolus, sic nos hortatur:

Hæc scripsi uobis de his, qui seducunt
 uos: & uos unctiõnem, quam accepistis ab
 eo, maneat in uobis. Et non necesse habe-
 tis, ut aliquis doceat uos, sed sicut unctio
 eius docet uos de omnibus, & uerum est, &
 non est mendacium. Et sicut docuit uos,
 manete in eo.

Id uult Ioannes: Hæc ideo tot uerbis replico, ac uel usq;
 ad rauim inculco anxius, ne impiorum capti præstigia-
 mentis, à Christo omnium benignissimo, ad mundum,
 dominũ nimirum agrestem & fallacem, transfugiatis.
 Non defunt, scio, uestro in coetu seductores qui uestram
 cauponantes simplicitatem ac fidem, antichristi uerius
 quàm Christiani uocari possunt. Cauete, obsecro, ab
 istiusmodi uenatorũ aucupio: fugite mundum, nam quæ
 ad mundum attinent, ut laciniola sunt, ac tortuosa, sic
 obliquo ueluti gyro ac mæandro ad interitum pertra-
 hunt. Sed quid uos multis moneo? Ipse Christi spiritus
 etiam citra nostram adhortationem, non solùm com-
 monefaciet uos, uerùm etiam suauissimis attrahet af-
 flatibus, & nusquam non uestris aderit consilijs. Is qui-
 dem quandiu uobiscum erit, nihil uobis ad cœlestem
 nanciscendam gloriam deesse poterit: tantum abest, ut
 rebus illis, quæ ad præsentis uitæ institutionem fa-
 ciunt, frustrimini. Nec est uerendum quò minus ea uera
 sint ac sancta, quæ is docuerit, qui ab omni procul abest
 fuce & inquinamento. Tantum in eo, quod ille uos se-
 mel edocuit, perseuerate. Ingenij sanè uani signum est

z z & per

& peruersi, ab incepto probitatis studio ac proposito facile relabi & deficere. Rectam, opinor, haufistis doctrinam: non defuit spiritus, nō unctio, non Patris æterni subsidium, Meministis quò uester dirigendus sit cursus, quò labor, quò indefessum illud anxiumq; pertingendi metam tum studiū, tum conatus. Nihil iam aliud restat, nisi ut in ea, quam edocti estis, ut dixi, persistatis instructione ac doctrina. Atque id quidem non temerè: aut sicut hi solent, qui leuissimo agitatur animo, inconsultò, ac interruptè, sed usq; ad Christi aduentum perseveranter: quem sanè aduentum haud procul esse à foribus præsentisco,

Et nunc filioli manete in eo, ut cùm apparuerit, habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in aduentu eius,

Diuus Augustinus legit, Manete in ea, nempe unctioe. Verùm siue Ea legas, siue Eo, alterum ad Christi refertur spiritum, alterum ad ipsum Christum, quæ eadem est unctio, ac dulcis quædam in anima suauitas, qua mens affecta tota lenitur, atque ad percipienda secreta legis mysteria præparatur. Sed illud cauendum, ne exorsam in nobis flammam ignauiter restinguamus. Nam Christi spiritus eiusmodi est naturæ, ut *semper ardeat*: nec aliunde, quò suam enutriet flammam, uenatur alimenta. Ipse enim per se ignis est. Quocirca peregrinis haud commiscetur incendijs, neque alium ab anima requirit fomitem, ac nutrimentum, præter ipsam animam. Quæ tamen, ni prudens sit, & constans, in eam facile delabitur socordiam, ut ignem tam uitalem pertæsa, ignem alium concupiscentiarum ita strictim amplectatur, ut tota se mundo tradat, quæ prius fuerat Dei. Vnde duplicis fit rea piaculi: nam præterquam quòd è purissimo sancti spiritus ardore in tetrum illud, letale, horrend

horrendum, miserabile, detestandumq; se demiserit incendium, leuissimi quoque censebitur consilij. Atque in his peccati generibus mirum quàm turpiter errent ferè omnes. Iccirco non tantum ab huius apostoli doctrina, sed & aliorum, tum maximè ipsius Dei uerbis, tanquam assiduis pungimur stimulis, urgemurq; ne exorsum in nobis remollescere sinamus studium. Quocirca non in cassum clamabat Paulus: Spiritum nolite extinguere. Spiritum extinguit, qui à Deo ad mundum transfugit: extinguit, qui coeptum iter iustitię commutat & præcìdit: extinguit, qui ipsiusmet spiritus refutat afflatus: extinguit, qui foedis deditus uoluptatibus in turpissimo commarcescit ocio: extinguit lurco, helluo, rapax: extinguit hypocrita, iners, tyrannus: extingunt hi tandem, qui ob amorem mundi religionem Dei non solùm uenalem habent, uerùm etiam illa, ad conciliandos sibi honores ac dignitates, pro lena utuntur. Vide in quam miserandam transmutantur formam atque imaginem plurimi ex his etiam, qui primas tenent, aut magis occupant, cathedras in Dei æde, ac templis. Et tamen in anima sic male affecta & turpi non habitat Spiritus sanctus. Hæc admonuisse non inutile fuerit, cùm propter illos, qui persuasum habent felicissimum hunc scribam Dei in repetendis sententijs multũ (penè dicunt superfluum) esse, tum ob quorundam facilem impudentemq; in mutando consilio leuitatem. A deo enim instabiles sunt (de locorum mutatione modò, uel status uitæ quandoque malè imprudenterq; assumpti non loquor) atque in instituenda sua ipsorum uita, & uarij, & imbecilles, ut uno eodemq; temporis momento ardere illos uideas & algere. Vnde non iniuria crebros illos inculcari audimus stimulos. Vnctio maneat in uobis. manete in ea. Et nunc: Filioli manete in eo, ut cùm apparuerit, habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in

aduentu eius. Siue enim aduentum Christi uniuersuiusq; mortem, siue iudicium uniuersale, siue etiam particulares illius afflatus intelligas ad animã, non erras, opinor. Solet quidem benignissimus dominus antea multis peneq; infinitis extimulare modis animas, quàm ad extremam illam à corpore separationem peruentum sit, ne tum quidem imparati inueniantur homines cum paratissimi debeant inueniri. Magna ea est confidentia, cum quis absq; oleo & lampade bene emuncta sponso Christo ire obuiã contendit. Fax purgatissima & accensa in aduentu magni Dei ad nos, est necessaria: alioqui illud erit periculi, ne explori, exhibitatiq;, ac reiecti à conclauis illo coelesti, & coenaculo, in quo animæ beatis atque adeo perpetuis delitiantur epulis cum sponso, ianuam à tergo claudi sentiamus. Vt enim facis huiuscemodi liquorem ac nutrimentum, fiduciam esse in anima ducimus: ita portarum clausuram animæ desperationem, atque in malis perpetuitatem arbitramur. Etenim nullo alio tam longo seiungimur interstitio à sponsi congressu & contubernio, quàm desperationis, atque ultroneæ à clementissimo Patre, dicamne fugæ, an defectionis, ignoro. Siue igitur quotidianis ad resipiscentiam pungaris stimulis, siue ad aliam uitam per mortẽ è corpore euoceris, fiducia tibi opus est ingenti, & ad conciliandum plenius Dei fauorem & gratiã, certa. Secus enim si egeris, quĩnam gratiam illam spiritus, quam iustificationem appellamus, quamq; à fide potissimum oriri credimus, assequi poteris? Cùm iustificentur itaq; homines gratis per fidem (ut sentit Paulus) quid paues? quid de diuina dubitas clementia? quid illam, illam tam amplam angustijs nescio quibus insulsis, Dei arctas liberalitatem? Visne Deum in morte habere propitium? te totum (quantus quantus sis) in illius proiectionem uoluntatem. Quæ talis est, ut animarum omnium salutem magis ex-

petat

petat & quærat, quàm nosmetipsi propriam. At sic tamen interim noster adornandus est cursus, itaq; cōcinanda nostra hæc uitæ lampas, ut cum fiducia ad thronum (ut inquit Paulus) accedere non uereamur: nam fides, quæ suis denudata est membris ac fructibus, nõ illa est, quæ Deum promereatur. Aliter quidem saluandorum quoque Dæmonum spes esset non exigua. A qua tamen assertione pij omnes tam horrent, quàm à reliquis illis, quæ suam ob impietatem diuinæ refragari iustitiæ ac naturæ, certò norunt. Proinde anima, quæ fide illa uiuit, cuius tanquam lampadis inflammatae fomes perpetuus ac nutrimentum diuinus est amor, qui operationum ellychnijs ornatus sit, atque altus: ea est, quæ in sponsi aduentu non expauescit, non trepidat, non (ut inquit Ioannes) confunditur: sed hilaris & expedita, fit illi obuiam. Felix occursum, ac dignus homine illo, qui concessio uitæ usu non abutitur: sed ea, qua conditus est à Deo, natura, sic uiuit in hoc mundo, ut uenientem dominum, nõ ut hostem timeat, sed ut amicum & Patrem uenerabundus præstoletur. Alioqui certè nullam unquam, quæ Deo grata sit, inire uitæ rationem, ultroq; à benignissimo Patre deficere, uoluntarieq; delinquere, atque in peccatorum fece ac sorde omnem ætatem consumere, qua fronte? quo animo? qua fiducia Deum offensum, atque infinitis ultroneisq; irritatum, iuxta & iratum, culpis, expectabimus iudicem? Dura ea est hominum conditio & periculosa, qui uitam hanc breuem, datamq; homini à Patre æterno, ut mentis aciem in rerum cœlestium contemplatione ac desiderio, ullo absq; interuallo fixam habeant, in his solùm, quæ ad carnem mundi q; oblectamenta pertinent, afflictam obruunt. Quare haud mirũ esse debet, si aut in uita admoniti ab incepto pertinaciq; in malis nõ resiliunt proposito, aut in morte cõstituti, iusto Dei iudicio desperant, censentq;

diuinam clementiam suis uictam sceleribus cessisse. Ru-
 mor est nuper hisce in oris dissipatus, Episcopum quen-
 dam Pannoniũ post uitam in aulis principum ac nego-
 tijs illis, quæ institorem magis decet, quàm Episcopum,
 attritam, lecto grauer decubasse: qui tamen, anteaquã
 è uita excederet, suis à familiaribus rogatus, ut eiectis
 iam tandem ab animo huius mundi curis atq; occupa-
 tionibus, Deo adhæreret: illiq; tametsi grauissimè ac
 hostiliter ab se leso, fideret, speraretq; ab eo ueniam, qui
 nulli quamuis scelesto suã denegat misericordiam: quin
 potius stat ad ostium pulsans, nihilq; tam cupit, quàm
 ut ad eum fiducialiter recurratur: respondit: Si Deus
 mihi parcat, non est iustus. His dictis è uita discessit.
 Exemplum sanè horrendum id mihi uisum est, dignum
 tamè memoria, ac quod literis propter illos mandetur,
 qui simili donati pedo ac infula, nihil sic amant in uita,
 quàm ne suũ aliquando præstitisse officium appareant.
 Certè si quantum oneris secum habeat mitra illa, quæ
 non tam gemmis, filisq; aureis ab Idæis intertexta esse
 debet phrygionibus, quàm pura fide à Dei spiritu, ac
 tum in Deum, tum in subditos dilectione, qua malint
 etiam à carnifice millies obtruncari, quàm ne una qui-
 dem aberret à grege ouicula, diligentius expenderent
 Episcopi, non sic animose rem tantam aggredierentur,
 non emerent, non uel usque ad fastidium summi Ponti-
 ficis peterent, fereq; extorquerent. Sed hîc mihi tempe-
 ro. Quid enim mea hæc interest monere, qui mortuus
 sum? Ergo ad mei similes tantum, quos eodem in sepul-
 chro mecum Deo seruire gaudeo, secundum mensuram
 regulæ, qua mensus est mihi Deus mensurã pertingendi
 usque ad illos, scribo. Non enim quasi nō pertingens ad
 eos superextendimus nos. Ideo si quid scribo, illis scri-
 ptum sit. Nam inter meos, & Reges, & Principes, & Pon-
 tifices, & populares homines agnosco. Tantum illud
aueo,

aueo, petoq; , ut se tales Deo exhibeant, quales se esse in-
 terposito etiam bis iuramento promiserunt. Magna pro-
 fecto nostra est obligatio, magnum debitum, magnaq; ,
 ac indelebilis promissionis syngrapha, obfirmata nimi-
 rum crucis nota, atque impressione. Si quidem nostra
 est aliena uita à mundi consortio, manet integra inter
 nos & Deum transactio & pactum. Sin secus: hoc est, si
 his quæ uel in baptismo, uel in professione denuo polli-
 citi sumus, ex animo reiectis, oblitteratisq; reconcilia-
 tionis nostræ cum Deo conditionibus, sic uiuere libeat,
 ut meritò periurij damnari possimus, ius illicò foederis
 ob ruptam fidem resignatur, atq; in aliena castra transfu-
 gientes, ex Dei filijs, hostes euadimus. Siquidem qui
 amicus est mundi, ut noster inquit senex, Dei inimicus
 constituitur. Porrò mundum non tantum potentia illa
 flagitia appello, quæ perpetrata, ipsis etiam solent esse
 horrore flagitiosis, quantum occultas, penèq; incompre-
 hensibiles in animo peccati radices ac blandimenta:
 quibus inescati plerunque homines, eò trahuntur, quò à
 mundi illicio, atque hamato fune concupiscentiarum
 euocantur. Hinc primùm promissæ fidei obliti, ad diui-
 nas obsurdescunt inspirationes, contemptisq; Dei man-
 datis, in omnē sese proijciunt turpitudinem. Quid uerò
 malorum atque impudentiæ ab affectu inordinato ac
 turpi oriri soleat, frequentes rerum nostrarum calami-
 tates testari possunt. Tolle igitur nimium illum terrena-
 rum rerum æstum & ingluuiem à Christianis, cessabit
 quàm primū ambitio, cessabit superbia, cessabit hydra
 illa insolens, unde rixarum omnium emerferunt capita,
 dominandi cupiditas, atq; propterea ad aliena commo-
 da difficultas, ad propria uerò tanta rerum effusio ac
 luxuries, ut nullus unquam uel nostram, uel nostrorum
 infarciendi libidinē inueniatur modus. Hi sunt quidem
 fructus carnis, hi sardonici risus, eæ insidiæ, hæc lenoci-

nia ea uniuersalia, in quæ ipsi quoque interdum impingunt mortui. Contenti enim quidam suo illo excelso gradu, ne dicam laqueo, fermè in aliam præ animi impotentia transformantur speciem, quæ non sit hominis sani, sed aut amentis, aut feræ indomitæ ac immundæ. Quare hisce assueti maleficijs, longoq; usu attriti atque inueterati in peccatis, ad quemuis Christi aduentum exanimantur. Si à primo illo, quo mens ad præteritæ uitæ resipiscentiam atque detestationem, quæ est diuinæ beneficentiæ natura, admonentur, pertentari eos contingerit, auertunt a cæcitate animi, resiliuntq; & aliò, ne suæ salutis monitorem audiant, deflectunt. A deo miseri, qui ad tam suauẽ tactum commollescere debuerant, indurantur, atque ultro ad uniuersales spiritus sancti radios hebescunt. Si à secundo, tum dico, cùm ad supremum peruentum est uitæ suspirium, inuitatur, nullum illis discrimen, primane, an secunda uigilia ueniat dominus. Nam cùm semper imparati sint, ad minimam mortis memoriã contremiscunt, nihilq; tam inuiti audiunt, quàm illud Christi: Ecce sponsus uenit, exite obuiam illi. Quò se tunc uertant trepidi? Ad mundumne? quid mûdo fallacius? Ad Deumne, quem sibi ultrò infensum reddidere? Enimvero si sapiunt, quò scelestius à Deo desciuere, eò pertinacius celeriusq; ad illum, cui propriũ est misereri & parcere, confugient. Tantùm illi fidant, atque in eum quicquid in uita deliquerint ulla absque diffidentia reijciant. Ignis enim consumens Deus est. Ab hoc sanè non tantum ad scoriam usque decoquuntur animarum flagitia, uerùm etiam in tam nitidam refunduntur imaginem ac formam, ut sint tãquam filia Dei uiuentis, puræ uidelicet, atque ab omni prorsus ueteri consuetudine defæcata. Verùm ad huiusmodi spiritus immisiones duriores sunt nonnulli, quàm ut emolliri uelint. Itaq; in peccatis enutriti, in peccatis etiam irreparabiliter

parabiliter emoriuntur. Cæterùm qualis fuerit status morientium, tale erit & iudicium. Vnde qui condemnati è uita demigrarunt, eandem secũ ferentes sententiam, ante Christi tribunal fistentur, audituri nimirum iudicium illud horrendũ : *Ite maledicti in ignem æternum. Is erit aduentus filij Dei postremus, in quo Christus, cui Pater omne dedit iudicium, uniuersalis erit arbiter, reddetq; unicuique secundum opera sua. His quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem, & incorruptionem, quærentibus uitam æternam: His autem, qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt ueritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, & tribulatio, & angustia in omnem animam hominis operantis malum. Habes effectum iudicij. Nunc formam habe ex euangelio. Cùm uenerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ (quis hic primum non exauescit expectans audire quid id rei sit?) Audiatur. Et congregabuntur ante eum omnes gentes (ò potentiam infinitam nostri iudicis) & separabit eos ab inuicem, sicut pastor separat oues ab hœdis. Quid postea? Et statuet oues quidem à dextris, hœdos autem à sinistris. Iam uideo hîc totam contremiscere mûdi machinam, ne dum iudicãdos. Tunc dicet Rex ijs qui à dextris erunt, Venite benedicti Patris mei, possidete paratũ uobis regnum à constitutione mundi. Quanto hic gaudio solent hi affici, qui nullius sibi conscij sceleris, illud formidandum impijs iudicium iucundo præstolãtur animo. At tu qui legis intuere, quibus potissimũ præfidijs seruari possis: Esuriui (inquit Rex) & dedistis mihi manducare: Sitiui, & dedistis mihi bibere: Hospes erã, & collegistis me: Nudus, & operuistis me: Infirmus, & uisitastis me: In carcere, & uenistis ad me. Et quandiu fecistis uni ex fratribus meis minimis, mihi fecistis. Eæ sunt ueræ illæ, ac solidæ,*

solidæ , quæ decent sanctos , operationes : reliquæ uerò quæ præ se ferunt pietatem, sunt ad has gradus, atque illarum ornamenta, quarum tamen omnium basis ac fundamentum pura est fides, quæ adeo segniter non ociatur, ut se etiam mortuam contestetur, si cesset. Noui quosdam non popularis apud uulgum opinionis, quibusq; mos erat ne digitum quidem ab Ecclesiæ institutis recedere: siue ieiunia, siue missarum orationumq; frequentiam, siue dierum obseruationes, atque id genus alia, quæ gradus bonarum esse actionum diximus, requireres. Verum cum pro re nata succurrendum esset calamitosis, Nerones dixisses. Quid? Inter ipsas etiam pias alioqui exercitationes uidi illos ita in aduentu pauperis panem petentis furere ac insanire, ut blasphemias quoq; & maledicta inter psallendum immiscerent. Hi quidem dantes non dant. Iccirco quicquid agunt, cum absque fide sit ac spiritu, inter peccata potius connumerari debet, quam inter actiones illas, quæ Deo probentur, quarumq; obseruatores ad dexteram supremi iudicis collocatum iri non ambigimus. Hi quidem ob fidei candorem ac simplicitatem agni ab agno illo emaculato, qui tollit peccata mundi, appellantur: Illi ob foedam uitæ consuetudinem & malevolentiam hædi: de quorum iudicio sic commemorata piorum felicitate, narrat Matthæus: Tunc Rex his, qui à sinistris eius erunt, dicet: (Heu miseri, quò uos mundi protraxit amor? Quò carnis illecebræ? quò bonarum rerum neglectus? quò ambitio? Audite ô qui ut mundo, sic Deo fucum facere credidistis. Audite increduli: audite rebelles, periuri, decoctores, rapaces, sicarij, hypocritæ, homicidæ, fures, auari, sacrilegi, blasphemij, & qui uestra Dei clementiam æquasse facinora, imò superasse, iudicastis. Audite quas certas daturi estis poenas. Cohorresco ò benignissime I E S U, nec absq; maximo terrore tuam illam, illam, inquam, tuam

terrifi

terrificam, iustam tamen, & necessariam sententiam proferre audeo :) Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & angeliseius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi potum : Hospes eram, & non collegistis me: Nudus, & non operuistis me: Infirmus, & in carcere eram & non uisitastis me. Et quandiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis. Obserua quomodo totius rei Christianæ summa sit posita in amore proximi. Et quidem statutum est à Deo perfectionem legis esse dilectionem, finemq; præcepti charitatem de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta. Ad hæc tanta fuit olim etiam apud Ethnicos cum priuati tum publici hospitij cura & obseruatio, ut Plato scriberet, hospites omnes ac pauperes à Deo esse. Quæ porro genera poenarum subituri sint improbi, quis modus, ubi, aut qua ratione torquendi sint apud inferos, præter id, quòd illa incognita sunt, nostri minimè est instituti ea uelle stilo persequi: quæ ut arcana sunt, atque in Dei mente reposita, sic rationibus tractata humanis, fidem reddunt aliquantisper infirmam. Idè censendum iudico de his, qui quærunt, peruestigareq; enituntur, quo motus consilio Deus, uniuersale illud fieri decreuerit iudiciũ. Superuacanea hæc est inquisitio, nodumq; in scirpo hi mihi quærere uidentur. Lego enim & credo fore iudicium, in quo quidem omnes resurgemus, at non omnes immutabimur. Atque ea omnia in momento ictuq; oculi gerentur. Nec tantum homines, sed & angeli beati, tetriq; spiritus, coram illo, qui iniuste pro nobis iudicatus, tunc iuste orbem iudicabit uniuersum, sistentur; ubi morosa nulla erit opus discussione, quando quidem sibi quilibet testimonium illis reddente conscientia ipsorum, atque inter se inuicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus, in die, cum iudicabit Deus occulta hominum,

num, innotescet. Et demum pij omnes IESVM aspicient præsentem ad gaudium, impij autem ad mœrorem. Turbabuntur, ait sapiens, timore horribili, suamq; execrabuntur inscitiam, atque errorem, dicentes: Ergo errauimus à uia ueritatis, & ambulauimus per solitudines inaccessas: uiam autem domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia? quid diuitiarum iactantia contulit nobis? Transierunt illa tanquam umbra. Contra uerò iusti stantes in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt, accipiēt regnum decoris, & diademæ speciei de manu altissimi. Hæc, inquam, lego, atque in huiusmodi assertionibus meã alo fidem. Cæterùm quæ curiositatem sapiunt, quæq; meum exuperant captum atque aciem, tam fugio quàm quis alius. Quare ad ea, quibus nostra accenditur fiducia in Deum, reuertentes, arcana hæc omnino, & tardis, ut me esse fateor, incognita, sapientioribus relinquamus. Puto enim, sincera fide, ac operationum earum sedulitate, quæ à dilectione proficiscuntur, eum nobis conciliari posse Dei fauorem, atque amicitiam, (quæ omnia illius dona sunt) ut in quacunque hora aut modo aduenerit, illi obuiam ire minime formidemus: sed prompto animo, atq; ob donatam nobis fiduciam hilari & confidenti, sponsum opperiemur. Ergo quæcunque accidant aduersa, manendum est in eo, ut cùm apparuerit, habeamus fiduciam. Atque hoc modo in felicissimo illius aduentu neutiquam pudæfacti explodemur irrisi, ut illis fatuis euenit uirginibus, quæ acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secū. Vnde ad fores conuiuij cubantes expectantesq; introductorem, illud confusionis plenissimum retulere: Abite improuidæ, nescio uos. En igitur repulsa illa molestissima, qua non iniuria plectuntur hi, qui nulla uitæ suæ habita ratione in hoc mundo, Christi aduētum non solùm timent, uerùm etiam, ne esset iudiciū atq; ultor,

uanum

uanum fore & commentitium exoptant, sibiq; sed frustra, persuaderi uellent. Vos autem, quibus sanior mens est, atque incensæ ad sponsi aduentum & tedæ & faces,

Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam & omnis, qui facit iustitiam, ex ipso natus est.

Nulli dubium, quòd qui iustificationis gratiam adepti sunt, ideo iusti appellantur, quoniam Christo insiti sunt qui nostræ iustitiæ autor est, ac dator. Da hominẽ quamlibet uirtutibus ornatum ac probum, abscissum tamen à Christo, huic iustitiæ nomen haudquaquã hi tribuent, qui probè norunt æquè hominem amputatum à Christo, esse ac palmes solet à uite recisus. Quam ob rem non ociosum est, quod tam crebro inculcat benignissimus dominus, suosq; hortatur in se, tanquam palmites in uite manere: Qui manet, inquit, in me, hic fert fructum multum: nempe iustitiæ, quæ à fide illa, quam in Deum habemus, quaq; uniti sumus Christo, originem habet. Vnde improba ea omnino est uox, ac detestabilis, qua non nulli se factos quidem homines à Deo haud negant, uerùm se iustitiæ nomen ex sese nancisci posse asserunt. Id certè perinde est, atque si quis asseuerat sarmentum (ut inquit ille) emucidum posse ex se uuas producere, aut cadauer in cineres iam collapsum posse ex se uiuere ac spirare. Christus itaque, qui non tantum iustus est, sed & ipsamet absolutissima iustitia (aliter pro uniuersali hominum damnatione satis nunquam facere potuisset) ex se filios sui gignit similes, quos fide alit, atque ita charitatis suæ potu inebriat, ut unum planè illos secum cum Patre efficiat. Hæc est perfecta iustitia, si quod tamen perfectionis nomen in hoc mundo reperiri detur. Rarò enim ad tantum animæ candorem ac lumen potest quispiam, quamuis in cæteris perfectus,

perfectus, euehi, ut non interdum notas quasdam imperfectionis præ se ferat. Sic est huius mundi natura. aggrauat enim uel nolentes, trahitq; inuitos in peccati legem, nobis nimirum à Deo relictam, ne nusquam desit ad perfectionem exercitatio ac lima. Indicium igitur id certum erit, nos ex Deo natos esse, si ita (quemadmodum ipse iustus est) in iustitiæ studium incubuerimus, ut iusti nomine ab ipso iustitię erogatore Christo coonestari mereamur. Id nempe studij, atque seduli in uia iustitiæ exercitamenti nos à Deo natos, atque insitos illi esse arguit. Verùm in hoc erratur à multis, qui suam uolentes, ut inquit Paulus, constituere iustitiam, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Sibi quidem uiuere adnitentes, Deo moriuntur: neque unquam, ut idem asserit, per legem legi emori didicere: unde à radice miserrimum in modum degenerantes, nihilq; quod pietatem referat & iustitiam, parientes, more surculi abscissi atque proiecti sterilefcunt. Danda est itaque opera, in illudq; uisumma animi connitendum, ne ab incepto in nobis per Christum iustitiæ itinere deerrantes, in carnem, qui spiritu rem tantam coeperamus, consumemur. Cor quidem torpidum, atque suo in obsequio languidum, non amat Christus, multo minus sordidum, & quod maxime fastidit, superbum & fictum.

CAPVT III.

Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filij Dei nominemur & simus.

Sapientissimus apostolus, atque idem coelestium mysteriorum nuntius, ut erat arcana quadam, hausta nimirum è sinu Christi, diuinæ charitatis erga homines imbutus doctrina & cognitione, sic omnes, qui ex Deo
nati

nati sunt, eadem affici notitia non modò uult, sed & il-
 lam ipsam rem tam sæpe insinuat, ut planè affirmari
 queat, neminem, qui id ignoret, ad aliquam peruenire
 posse, quæ uera sit, diuinorum atque adeo propriæ salu-
 tis notionem. Tametsi enim humanum id superat inge-
 nium, prorsusq; incomprehensibile factū est, quàm am-
 pla fuerit atque immensa Dei charitas erga genus hu-
 manum : tamen istud nostrum in primis debet esse stu-
 dium, laborq;, & exercitatio, ut id penitus non ignore-
 mus. Qui sanè tali uiuunt deliberatione, nō queunt non
 obices omnes, atque impedimenta, quibus necessarium
 illud præcidi potest consilium, horrere. Ideo à munda-
 narum rerum cura atq; amore auersi, in id solūm men-
 tis aciem ita intente dirigūt, ut nihil, quod mundi cras-
 siciem oleat, admittant. Cū quidem purissimæ sit na-
 turæ Deus, qui poterit unquam à spisso animo & sordi-
 do ne tantillum quidem intelligi? An sit Deus, quis iam
 in dubium uertit? Verū affectus illos ardentis amoris
 in Deo erga homines nemo unquā nisi eodem accensus
 igne cū illo metiri poterit. Qua de re si quos uideris ul-
 trò libenterq; in his uersari, quæ ad mundum attinent,
 hos dicas nulla posse ratione ad diuinorū cognitionem
 introduci. Nam res spiritus eo peruestigandæ sunt ani-
 mo, qui nullo alio detentus affectu, in id totus feratur,
 quod nō tam nixu proprio, quàm benignissima Dei ma-
 nu assecuturum se confidat. Hanc sanè ob causam puto
 antiquos Patres antra solitudinū & uastas eremos adijf-
 se, ne quid omnino, quod tam delicatum cum Deo con-
 gressum interturbare posset, diligere cogerentur. Is fe-
 lix, qui in his mundi rebus uersando, mundū odit. Nam
 qui mundum diligit, is ex Deo non est. At cuius ditionis
 ille sit, qui ex Deo non est, tute cogita. Philo in libro,
 quem de uita theoretica composuit, sic de primis eccle-
 siæ institutis retulit : Renuntiabant, inquit, cunctis fa-
 cultatib

cultatibus suis, qui se ad huiusmodi philosophiæ, nempe Christianæ, disciplinam dabant. Tum deinde omnes etiam uitę sollicitudines abijcientes egressi extra urbem in hortulis uel exiguis agellis degebant, refugiētes impari propofiti confortia. Non cibus illuc, non potus apportabatur, sed diuina solummodo eloquia. Ab ortu autem diei usq; ad uesperam, omne eis spatium studiorum exercitijs ducebatur, quibus ad diuinam philosophiam per sacras literas imbuebantur. Aurea profectò institutio, qua ueræ pietatis culmen est erectum, sed ob ignauiam posterorum, & anxium ad amplectenda terrena studium, penè dirutum. Sunt quidem necessarij in mundo magistratus, sunt iudices ut Dij habiti in terris, sine quorum autoritate uix ab improbis tuta esset innocentia. ueruntamen in tam opportunis benè institutarum rerū præsijs, omnis abesse debet ambitio. alioqui sanctè optimeq; ordinata à Deo, non queunt non confusissimè pertractari, si qui rerum potiuntur quidpiã aliud quàm uniuersale commodum, atque illius, cuius uices in terris gerunt, honorem appetunt. Diuites sua libenter impartiant egenis, neque ob fortunarum copiam adeo insolenter turgeant, ut humanę sortis obliti, Christi pauperes ludibrio habeant: atq; illa, quæ calamitosis erogari decuit, in alendis canibus, scortisq; & parasitis, insumantur. Pauperes uerò iuxta Dei timorem, uitę necessaria manuum artificio, si datur, sibi comparent: si minus idonei sunt, quęstuq; uita sustentanda est, id agant uerecundè, & parcè. Cuperem quidem ob quorundam impudentiã, & ad aliena ligurienda uoluptatē, omnem omnino tolli ab ecclesia Dei mendicitatem. Cuperem etiam, ut opulentiores ita in communicandis superuacaneis saltem benigni essent, quòd nemo mendicato uiuere cogeretur. Et certè dum quilibet ex ditioribus sua tantummodo quęrunt commoda & luxum, nihilq; non agunt,

agunt, quo reclamante quoq; Dei iustitia, suos tantum, qui interdum propter ignauiam nulli sunt usui, infarciant & saginent: contra autem, cum tam in immensum iam aucta sit mendicitas, ut ferè inuenias qui secus, & si non desint, qui necessaria suppeditet, se posse uiuere denegent: adeo suaue nonnullis factum est id genus ocij. Cum, inquam, hæc istiusmodi se habeant modo, non solum urbes & regiones infelicissimo turbantur motu, sed & ipsæ omnino religiosorum familiæ atque ædes tali nonnunquam agitantur uertigine, ut emporia dicas, aut nundinas. Censemúsne multos in hoc tam sui dissimili, ac turbulento uitæ statu posse aliquando eò peruenire quietis atque ocij, ut liberè in diuinarum rerum contemplatione uersari queant? nihil minus. Opinantur quidam præsentaneum id fore tot malis remedium, si ritè indicta contingant comitia, & generalem tantilli huius orbis nostri synodum acciri detur. Sanctè hi quidem, sed in eo cæcutiunt, quòd nondum cunctæ illis perspectæ sunt rerum earum origines, pro quibus cogendum esset necessariò concilium. Arbitrantur enim restitutis religiosorum moribus, diminutisq; illorum facultatibus ac bonis, totam Christianæ Reipubl. machinam penè labefactatam posse denuò erigi, ac instaurari. Non inficior equidem struem hanc immensam illorū, qui sacris absque delectu initiati sunt, ad tantam deuenisse morū dissolutionem, ut ipsimet in causa sint, quamobrem toti ferè orbi stomacho facti sunt, atque horrore, nedum irrisioni. Vnde ab his potissimū, ut potè qui primi labantem impulerint religionem, prodire debet iudiciū, & id quidem seuerissimum, ne dissimulatis in Deum iniurijs, nihil quod firmā polliceatur lapsarū rerum instauracionem à Patribus decerni possit: de alijs postea uidendum erit, tantum in timore Domini. Non me fugit præterea quàm latè principum penè omnium

ac prælatorum tyrannis aucta fit; quàm sæuæ ac inexplebiles exactiones, quàm maximus humanarum diuinarumq; legū neglectus. Vix inter Christianos reperies magistratum, qui in tractandis negotijs publicis Deum ob oculos habeat. Quærunt ferè omnes quæ sua sunt, nõ quæ I E S V Christi, non quæ religionis, non quæ publica concernunt commoda. Iam ita uiuitur à plerisque, ac si fortuitò casuq; res mundi, tanquam concursus atomorum agitantur. Nulla pietas, nulla clementia, nulla charitas, & adhuc an conuocari debeat synodus in dubium uertitur? Sed illud stupendum non præteribo, quòd cum fides propemodum periclitetur, atque amor mutuus, unde oritur in nobis Deus, omnino extinctus sit in mundo, ad illa solùm tractanda conuenire apparent, quæ forsan ignorata fidei minus officerent, quàm eo modo intellecta, quo à plerisque intelliguntur, disputanturq;, turgidè nimirum, atq; ad pompam. Obsecro, quid mea interest definiri, quas in me habeat uires arbitrium, quas uoluntas, quas Dei gratia, si nullo adhibito uitæ meæ temperamento, neq; gratiam uocantem audio, neque manum uoluntati atque arbitrio suam deploranti debilitatem, ac ruinam, porrigo? Quorsum ad originem, effectumq; iustificationis & sacramentorū discutiendum inuitor, qui ab omni prorsus beneuivendi ratione alienus, nihil me agere uideo, quod uiua sit fide nixum: qua, ut sic loquar, sequestra, Spiritus Dei in cor hominis descendit: unde nostra omnis emanat iustificatio, atque ad sacramenta dignè percipienda dispositio? Parum est à Patribus decerni, pacem nodum eum esse indissolubilem, quo non modò res conditæ in terris, sed etiam quæ in coelis, suo in statu conseruantur, uiuuntq; in Deo, nisi depositis non tantum armis, quantum beligerandi libidine, atq; unde originem habent concertationes & rixæ etiam in pacis templo, ambitione, uim

nobis

nobis magis inferri patiamur, quàm nos alijs inferamus.
 O inscitiam hominũ. non pascitur, crede mihi, doctrina
 nostra hac uanissima Deus, neque more humano istius-
 modi genere scientiæ, quæ inflat, delectatur. Quare no-
 stræ prius corrigendæ sunt appetentiæ, dirigendæq; à
 mundi amore in Deum, quàm ad illa peruestiganda de-
 finiendaq; accedamus, quæ purgatissimũ requirunt ani-
 mum. Sic nimirum placato numine, nostrumq; ad con-
 cilium accersito Dei spiritu quid nõ exorabunt Patres?
 quid non rectè sancteq; sancient in Dei nomine congre-
 gati? Qui ita suas cõdunt leges ac decreta, ut nihil aliud
 spectent quàm Dei honorem, hi profectò filij Dei sunt,
 hi dignè præstant alijs, hi facilè dissidiosorũ hominum
 atque hæreticorum destruentes consilia, omnemq; alti-
 tudinem extollentem se aduersus scientiam Dei atte-
 nuantes, in captiuitatem redigent omnem intellectum,
 in obsequiũ Christi. Quid? in promptu habentes omnem
 ulcisci inobedientiam & impietatem, frænũ mundo uel
 reluctanti iniicere ualidi erunt. Sic sunt illi, qui à spiri-
 tu Dei nostri sancto illustrati, nõ à spiritu Dei huius se-
 culi nequam obcæcati, mundo ferocienti dominantur,
 eumq; ad timoris Dei regulam informant. Alioqui se-
 gnibus conductis agricolis in uineam domini, neq; ma-
 teries, neque ulla unquã obstare sepes poterit, quin tur-
 matim porcorum greges irrumpant, qui totam concul-
 cantes uineã, ita integrè depascant racemos, ut ne unus
 quidem in lacũ illum, in quem è prælo, quod solus cal-
 cavit Christus, redemptionis liquor effluxit, à uinitori-
 bus inferri possit. Atq; ita Christus ab hominũ malitia
 penè superatus, è uinea excedet, aliosq; (Turcas fortasse
 ac Sarmatas) quibus tutò suã commendet sponsam, eli-
 get defensores. Interim autem uos, ô qui non tam Casi-
 ni, quàm contemperationis montẽ illum sublimẽ, in quo
 beneplacitum est Deo habitare, colitis, uidete qualem

charitatem dedit nobis Pater, ut filij Dei nominemur, & simus. Videte, inquam, quàm charos habuit nos Deus, ut non solùm amicos, uerùm etiã filios & dici & esse uoluerit. Tametsi enim uerbum Simus, non sit apud Græcos, additum tamen a deo non corrumpit sensum, ut etiã iuuet, reddatq; uenustiorẽ, gratumq; magis, ob rudiores maxime, quibus nondum compertum est, nullum omnino esse discrimen inter dici & esse, cùm nomen, quod os Domini nominauit, à Deo alicui tribuitur. Diuus tamen Augustinus hac de re ita scribit: Qui uocantur & non sunt, quid prodest illis nomen? nihil prorsus (arbitror) si sint ex illis, de quibus in prouerbijs ita legimus: Nomen impiorum putrescet. Secus uerò de illo censendum, de quo sic quidam: Nominabitur tibi nomẽ tuum à Deo in sempiternũ. Quale istuc est nomen? pax iustitiæ, & honor pietatis. De Hierusalem, sancto nimirum electorũ coetu, prædixit Baruch propheta. Vtrum igitur uerbum addas Simus, uel ne, haud multum a deo refert. Id curandum potius, quòd tale sit nobis nomen à Deo datum, ut intra se nostrum quilibet sentiat Dei spiritum operantem clamantemq; Abba, pater. Ea propriè filiorum uox est, atque illorum qui per gratiam & adoptionem filio Dei insiti sunt: & ita insiti, ut unũ planè iam factum sit in ipso Deus, & homo. Nam ad rationem summi boni spectat, quòd summo se modo communicet cũ creaturis: quod sanè tum fit, cùm naturam creatam tam sibi arctè copulat, ut ex tribus, uerbo scilicet, anima, & carne, una fiat persona. Quòd si humanam carnem iuxta suæ nature conditionem Deo in unitate personæ uniri non decuit, decuit tamen Deum, qui propter incomparabilem suam dilectionem & charitatem ea ipsa unione genus hominum seruare decreuerat, nostram non exhorrescere naturam. Non ideo tamen mutatus est Deus, qui semper est immutabilis: sed

nostra

nostra immutata est natura, quæ cum uaria semper sit, atq; ab ipso primo suæ cōditionis exordio sui dissimilis: nihilo minus ab ipsa uerbi assumptione habuit, quòd ex terrena & mutabili sit effecta Deiformis, atq; unius omnino spiritus cū Deo. Siquidem tanta est Patris æterni charitas, ut naturam humanam ad tam excellentem gradum cum uerbo euexerit, ut eadem omnino sit facta hypostasis naturæ diuinæ atque humanæ: ita, quòd genus id nostrum alioqui luteum & mortale, secretissimo quodam modo ac ratione diuino innixum stipiti, in Deo magis sit ac uiuat, quàm in sese: more nimirū surculi in ramo alterius arboris insiti, (sic humanis, atque omnibus obuijs, utendum est exemplis:) cū ramus sit arbori naturalis, surculus uerò insititius, una tamen est arbor, unus truncus, una radix. Ecquid igitur boni à tam admirabili ac stupenda insitione sperari potuit? quid coniunctio illa? illa, inquam, coniunctio ab immensa æterni Patris charitate profecta nobis attulit præsidij? quid fauoris? Illud sanè, quòd ab ipsa Christum Deum & hominē, nempe fratrem nostrum, accepimus. Charitatis enim Dei immensæ, atque adeo imperscrutabilis bonitatis erga hominum genus hæc fuit significatio: siquidem ab homine contemptus, non propterea ab æterno suo illo seruandorum hominum consilio refrixit: neque perinde rem tam indignam ac nefariam est auersatus, tulitq; indignabundè, quin limum istum nostrum uilissimum, atq; illi infestum, arctissimè uinciret, itaq; sibi adglutinaret, ut nisi conatu ingenti prostratæ uoluntatis à tam felici atq; arcto coniunctionis uinculo enodari nō possit. Quid Deo sublimius? quid limo abiectius? Et tamen, (O incomprehensibilem æterni Patris dignationem) Deus ad limū descendit, Deus limo unitur. An id satis illi uisum est? quid? homo, limus uidelicet alga ipsa uilior, ad tam excelsam prouectus est

sublimitatis altitudinem per Christum in Deo: ut quicquid egit Deus in terris, id limum egisse fateamur, credamusq; illa Deum uerè pertulisse, quæ tulit limus in Christo. Sic è stercore eleuatum est genus humanum: sic Hester depositis uestimentis pullis & lugubribus, introducta fuit ad Regem, à quo regni diademate donata, Vasthi loco regnare iussa est: sic tandè homines ex inimicis facti sunt filij Dei uiuentis, non solùm amici. Et id quidem propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, lauitq; sordidos in sanguine filij sui dilectissimi, quem propitiatorem posuit pro his, qui longe erant, & qui prope, quiq; profugi à facie domini illam secum, quemcunque peragrassent locum, ferebant sententiam: Vagus & profugus eris super terrã. At quid illud profligatę desperationis indicium? Maior, inquit, est iniquitas mea, quàm ut ueniam merear. Addiderant igitur flagitiorum cumulo etiam desperationis iniuriam, itaque pertinaciter in retrahentem à fuga induruerant homines, ut nullum omnino tanquam exanimes experirentur conscientię stimulum, moriq; potius decreuerant, quàm Deo uocanti assentire: illiq;, quem à fascijs ipsis offendere didicerant, recõciliari. Ergo propter nimiam charitatem suã, cùm essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo: ergo in Christo, per quem accessum habemus in uno spiritu ad Patrem, reconciliati sumus Deo: ergo de gradu eiecta, atque occisa Vasthi, illa scilicet immani lege peccati, discissum fuit mortis decretum. Quis istud tam insperatum nobis attulit beneficium? nõne Deus? nõne Pater æternus? nõne ille, qui suas fore asseruit delicias cum filijs hominum conuersari? Causa uerò? charitas, amor, bonitas. Hominumne? Quid hominum? Dei. Quid enim succi ab arido stipite, aut saxo prodire unquam potuisset? Quid à Pyratis? Quid à statuarum simulacrorumq; cultoribus, ac par-
ricidis

ricidis, uel clementiæ uel religionis sperari debuit? Omnes enim in id ultrò conspirauerant, ut Deo aduersarentur. Qua de re non hominum bonitas, quæ nulla erat: non amor, qui è terris excesserat: non charitas, quæ dudum fugata in Dei sinu latebat, tantorum bonorum causa extitere. At Deus ex se se motus misit filium suum ueluti colonum in terris absque diuersorio, qui Patris tabellam iam à principio obsignatam, firmatamq; iracundiæ pessulo, resignaret apertamq; è cruce, loco nimirum orbi uniuerso conspicuo, palàm ostenderet, in qua sanè uox ista aureis formata erat literis, **C H A R I T A S**. Hanc homo lætus inspexit, atque inde ueniam sperare cœpit, & uitam. Conspexit & dæmon, ac horrendum in modum exterefactus, se regno spoliatum iri præsensit. Nec quidem falsus fuit: mortuo nanque Christo, atque è tumulo excitato, quin etiam ad dexteram Dei patris gloriosissimè ascito, captiua ducta est captiuitas: Morteq; prostrata & interfecta, expunctum fuit debitum, atque ob datum pacis osculum, unum facti sunt Deus & homo. Dum enim hominem tot interstitijs à Deo dissidentem assumpsit Christus, per crucem interficiens (ut inquit Paulus) inimicitias in semetipso, mediumq; parietem maceriæ dissoluēs, fecit esse unum Deum & hominem, uitam (ut sic loquar) & mortē, gratiam & peccatū. Vnde indelebilis se reum facit culpæ, qui tam beatum gratuitumq; Dei nodum cum anima dissoluere non ueretur. Nam sic uno copulatos ardore, & eo quidem diuino ac æterno, quo mediatore non solum filius unus est Deus cum Patre, uerumetiam spiritus humanus unus fit cum Dei spiritu, quid unquam dirimet, nisi mens hominis à Deo auersa, atq; exultans in peccatis uoluntas? Siquidem inuita humana uoluntate istiusmodi non fit coitio, atque cum Deo unio. Quapropter sicut ipsa, pars ea est hominis, quæ cum Deo libera-

lissimo atque eodem salutis animarum appetentiore quàm ipsæ sint animæ, transigit : ita eadem uel sola est, quæ uiolato foedere in itæ semel cum Deo copulæ, abrumpit conditiones pacis, fitq; actutum è filia Dei filia Babylonis misera. Nec sic tamen suos illos infinitos uniuersalesq; charitatis radios à mundo subtrahit benignissimus dominus : si quid peccatur, tolerat, fertq; nostram quodammodo humeris miseriam : ut uel sic saltem ad Patrẽ tam beneficum recurrere non uereamur, dediscamusq; animi desperationem, ac iuxta in perseverantia peccati impudentiam. Itaq; iam demũ respiscamus ad uitã, ex animoq; expendamus qualem charitatẽ quantamq; beneuolentiæ significationem dedit nobis Pater, ut filij Dei & nominemur, & reuera simus.

Propter hoc mundus non nouit nos, quia non nouit eum.

Ecce palàm ulla absque periphrafi uir sanctus asserit Deum à mundo ignorari. Non nouit (inquit) eum, nempe Deum. Ecquis non nouit? mundus. astrane? sol? luna? plantæ, terræq; animantia suum non norunt opificem? profecto cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum. Suo enim modulo res conditæ, quamuis expertes uitæ, laudant Deum, cum ab indita ui naturæ, atque præscripta rei cuiuslibet existendi lege summo ab effectuore neutiquam recedunt. Ecquis igitur iste est mundus tam ingratus? tam sui parum compos, qui suum non agnoscat conditorem? eum puto, de quo ita concionatur Christus. Cùm uenerit ille (Spiritus intellige Patris) arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. Illud item : In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego uici mundum. Mundus ergo iste uisibilis non is est, quem iri à Paracleto reprehensum edisserit dominus : sed ille, cuius

cuius principem ac rectorem ui eijciendum esse diuina affirmat autoritas: ille, inquã, quem diuus Petrus mundum impiorum appellauit. Sic enim de Deo præteritorum scelerũ ultore loquitur. Diluuium mundo impiorum inducẽs, & ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens euerfione damnauit. Clarius adhuc Paulus ad Ephesios scribens. Cùm enim Christi coniunctionem cum Ecclesia, quæ est corpus ipfius, & plenitudo eius, descripsiffet: afeueraffetq; ipfum Dei filium in omnibus pro omni bono fuppeterere, ut pote, qui omnia in omnibus adimpleret: mox intulit, Et uos quoque conuiuificauit, cùm effetis mortui delictis & peccatis ueftris, in quibus ambulafis fecundum feculũ mundi huius, fecundum principem poteflatis aëris huius fpiritus, qui nunc operatur in filios diffidentie: in quibus & nos aliquando conuerfati fumus in defiderijs carnis noftræ, facientes uoluntatem carnis & cogitationũ, & eramus natura filij iræ. Ecce quã muſicè fuo depinxit colore mundi faciem diuinus philofophus. Et nos quoque nõnulla in fuperioribus attigimus. Vide quomodo gradientes inter delicias atque obletamenta huius mundi, mortuos appellat apofloluſ, nimirũ Deo ob delictorum frequẽtiam atq; habitum, quo inebriata anima, fenſuq; illo ſublimi, quo in Deo uiuitur, deſtituta intermoritur. Ad hæc, qui principi, ſiue ut illum uocat Paulus, Deo ſeculi huius nequã, dicto parent, hi diffidentie filij, ut ceris nuncupantur, hoc eſt, increduli, ac parum Chriſti meritis fidentes. Et demum nil niſi carnem, iram, mortem, Sodomam, Gomorrham, & alia id genus permulta hoc in mundo immundiſſimo connumerari audis. In quibus (inquit) & nos aliquando conuerfati fumus in defiderijs carnis noftræ, facientes uoluntatem carnis & cogitationum: Hoc eſt, & animo & corpore toti peccatis expoſiti & obnoxij. Iccirco eramus natura filij

filij iræ, nempe diuina digni ira, atq; ultione. Vides, (ni fallor) huiusce mundi, qui Deum non nouit, effigiem: uides periculum: uides imposturam: uides cantus circæos. Miror si quis iam sit, quem scorti huiuscemodi fucosi latere possit uafricies, falsiq; risus. At mirari qui pergam? quorundam potius dolere debeo peruicaciam, ne dicam ultroneas in Deum iniurias, & uoluntarios uoluptuososq; in impietatem lapsus: qui nulla uel baptismi, uel professionis rerum earum, quæ mentem à sensibus, atque proinde à mundi dilectione euocare possent deterriti memoria ac monitu, ubicunq; degāt, aut quacunque in re laborent, siue sacra ea sit, siue prophana, mundum in sinu portant: hoc est, pessundato Dei timore, non nisi, quod aut dolum, aut insidias, aut similtates aut libidinem, aut auaritiam, aut tyrannidem, aut ambitionem referat, cogitant, callentq; astutissimi (si Deo placet) ueteratores. Per illos sanè non stat, quin diu sua ipsorū culpa uacillans euertatur religio, subuersaq; sanctè uiuendi disciplina, mundus ea tandem obtineat, quæ haud multo pridem à sanctissimis, ipso etiam reluctante mundo, deuicta fuerant uiris. Ergo illud certissima definiri potest asseueratione, mundum ab illis amatum, qui mundi odium profitētur, bonarum rerum exitium, atque instantem prædicere calamitatem. Verùm tu, ô Christe, cuius hîc res agitur, prius quàm spinæ istiusmodi acutissimæ in rhamnum coalescant, succide illas, ad nihilumq; deueniant tanquã aqua decurrens: & si quas dirigunt in te sagittas, tu illas, qui potentissimus es omnium, perfringe: fiantq; limacibus persimiles, qui inter repandum colliquescunt. Et certè quid nisi repunt cochleolæ istæ tumidissimæ? Possunt sanè in curribus, & equis nonnihil ferocire, atque in gratiam fortunæ, cuius sinciput se apprehendisse gloriantur, ineptire, ac penitus dementare. Verùm si res mundi huiusce fastuosas

&

& ludicras, ob quas ij mirandum in modum insolescunt cum rebus Christi serijs conferre libeat, nihil aliud, ut diximus, quàm repunt cochleæ. Tantum animos non abijciant probiores: nam Christus, qui mundum se in illorum gratiam uicisse fassus est, uincet & credo, ampullas istas ludentes in gremio suæ dominæ. Hinc nos etiam qui Dei honorem pluris facimus, quàm illi suum mundum, ignorant ad unum, eosq; omnino præterit, quòd illius assuti sumus corpori, quem, ut licentius suo frui mundo possent, non esse uellent. Quòd si illius non penitus ignorant maiestatem, prouidentiam quoque, & quibus omnia suo in statu perseuerant condita, tum potentiam, tum uirtutem, bonitatem tamen, atque in ferendis sceleratissimorum hominum contumelijs patientiam, contemnunt. Id est enim non nosse Deum, atque illius membra prorsus ignorare. Imò cognita acerbissimis diuexant modis. Nec mirũ quidem, in mundo sunt, ut iam prædixit dominus, & de mundo non sunt, sed filij Dei cùm sint, illius quoque sunt hæredes, cohæredes autem Christi, unde sequitur:

Charissimi nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniã cùm apparuerit, similes ei erimus. quoniam uidebimus eum sicuti est,

Benignissimus dominus cùm etiamnum in terris nobiscum ageret, nihil ferè tam euidenter docuit, quàm mundi contemptum. Non enim Dei sapientiã latere potuit, pugnare inter se Dei amorem atq; amorem mundi. Iccirco suos de mundo nequaquã fore prædixit: Vos, inquit, de mundo non estis, sed ego elegi uos de mundo, propterea odit uos mundus. Ecquid unquam à tam fallaci domino requietis sperari potuit? Audite. In mundo
pressuram

pressuram habebitis. Verùm confidite, quia ego uici
 mundum. Hæ sunt delitiæ, quas hi à mundo expectant,
 qui in Dei castris militant, pressuræ, odia, proscrip-
 tiones, exilia, atque huiusmodi alia penè innumera, quibus
 Dei amici libentissime obnoxij sunt. His dignus, inquit,
 non fuit mundus. Quare sic sua à mundo accepta uul-
 nera testabatur Paulus: In omnibus (inquit) tribulatio-
 nem patimur, laboramus, persecutiones sustinemus, hu-
 miliamur, deijcitur, semperq; mortificationem **I E S V**
 Christi in corpore nostro circumferimus, at ea spe ta-
 men, ut uita **I E S V** manifestetur in corporibus nostris.
 Semper enim nos qui uiuimus in mortem tradimur
 propter **I E S V M**, ut & uita **I E S V** manifestetur in
 carne nostra mortali. Aegro quidem, atque irato hæc
 audiunt animo mundi amatores, irridentq; si quis illo-
 rum derideat insaniam: quanquam certè non res ea di-
 gna uidetur risu, sed dolore potius immenso, cùm quis,
 ex illis etiam, qui se mundo imposturam fecisse opinan-
 tur, sic molliter, atque effœminatè uiuit, ut malit mu-
 liebrè uel in ipsis Dei ædibus mundum expiscari, quàm
 inter mundissimas spiritus delitias, amaras tamen, at-
 que insolitas suis, uersari. Vnde illud oriri cernimus,
 quòd hi plerunque mimos, morionesq;, aut pictum pa-
 uonum more famulitium, & collusores, forsan & nepo-
 tes proprios, ne dicam filios, seu maui spurios, pluris
 faciunt, quàm Christi egenos. Vidi equidem semel quen-
 dam non aspernandi nominis antistitem, ita manum in
 delitijs habuisse, ut ne interrogantes quidem, aut officij
 causa illum de more deducentes (intentus nimirum to-
 lutario, qui forte pexus bellissime aderat) uel audiret,
 uel comitatum illum officiosum, gratum se habere in-
 dicaret. Sed festiuiter circumspectans modò iubas equi,
 modò dorsum leniter manuq; molli, atque ex contactu
 manicæ odorata contractans, nihil aliud quàm dilecto
 gradario

gradario cæteris interim neglectis adblandiretur. Exhorruui, fateor, hominis leuitatem, ne dicã impudentiam monstrumq; tunc uisus sum deprehendisse sub graui illo habitu, informe, nõ hominem, cui animarum curatio tuto committi posset. Et tamen huiusce farinae præfules quoquo te uertas, in sponsæ ludibrium ebullire uides, & emergere. Heu sortem mundi infelicissimam. Ex lue sanè istiusmodi letali iam facta est domina gentium sub tributo, corruitq; Sion ad Srruthionum planctum. Hæ nempe pressuræ illæ sunt ineuitabiles, quas nusquam suis deesse filijs decreuit Pater æternus: quasq; ego non tam cruciatibus ac pœnis, quas corporibus hisce moribundis à tyrannis inferri uidemus, metiri soleo, quàm inœrore illo, quo miserandum in modum hi affliguntur, qui Dei uineam ab ipsis cernunt deuastari agricolis & uinitoribus. Et tamen secretissimo Dei consilio sic fieri oportere non inscij sumus. Iam illud inter cætera nostram omnem leuare posset molestiam, atq; huiuscemodi animi æstum lenire, si Dei uoluntatē in omnibus, quæ occurrunt, non detrectantes, prompto id amplectamur animo, quod necessariò nostram ad exercitationē à Deo mitti certò scimus. Intuere num uerba illa Christi apud Patrem pro suis tunc habita discipulis mœrorē omnem illum etiam, quo ob conculcatam afficimur religionem auferre queant, uel ne. Queunt certè, modò ea, qua conuenit in Deum fide & dilectione, expendantur. Ego dedi inquit, eis sermonem tuum: (en præsentaneum in primis contra mundi uulnera remedium) & mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos à malo. De mundo non sunt, sicut & ego non sum de mundo. Sanctifica eos in ueritate: sermo tuus ueritas est. Hæc forsàn domine ad tuos solùm spectabant discipulos, non ad alios quàm multis adhuc obiectos

obiectos erroribus & peccatis. Audi : non pro eis rogo
 tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per uerbum
 eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me,
 & ego in te. Audio domine, & me ex illis unum esse, qui
 ad tam felicem admittuntur copulam mihi persuadeo.
 Nec falsus sum. Verùm tu interim sine quo inanis est
 hominum conatus, inanis cursus, inane item consilium
 & deliberatio, meam adauge fidem, iuua conatum, infi-
 nua uires : inò, quò obnixius tenaciusq; tibi adhærere
 possim, sic meum erudi animum & uoluntatem, ut te
 solùm uim eam esse & uelim & intelligam : per quam,
 ut tuus ait Paulus, fiduciam & accessum habeam in
 confidētia per fidem, qua in te uiuo. Ita enim abs te non
 tantum motus, uerūmetiam & impulsus, & usque ad
 stadij metam sustentatus, ea omnia, quæ debilem hanc
 animam in cursu tam difficili remorari solent, haud
 pluris faciam, atque solent pueri à fictis excitati terri-
 culamenti, in sinu matris sese abdere. Tuta omnia
 quamuis horrenda sibi tum fore existimant. Tu & si
 Pater es, & is quidem nostri amantissimus, affectum ta-
 men illum etiam maternum, quo nostram alioqui me-
 ticulosam exuscitare consuescis erga te fiduciam, quo-
 tidie experiri nos facis, eoq; donas spiritus ardore ac te-
 stimonio, ut audeamus te Patrem appellare, atque sub-
 inde ad te tanquam ad tutissimum matris sinum con-
 fugere. Hac igitur animatus persuasione, cuncta quæ
 hîc mihi tuo à discipulo scribuntur, omni reiecta hæsi-
 tatione ac diffidentia, tum libenter audio, tum mihi ipsi
 cum primis dici non ambigo : Charissimi, inquit, nunc
 filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Sci-
 mus quoniam cū apparuerit, similes ei erimus quo-
 niam uidebimus eum, sicuti est. Dixerat enim nos mun-
 dum ueluti diuersæ factionis milites non agnoscere.
 Nec mirum, ait, si mundus nō cognoscit Dei filios, cū
 Deum

Deum ipsum ignoret. Verúmne quid huiusmodi nos turbet odium, illud in mentē ueniat, quòd sumus filij Dei. Certè qui tali dignantur cognitione ut se Dei filios esse sibi persuadere possint (quemadmodum sibi quilibet, ne semper in itinere nutent iustitiæ, persuadere debent) tanti æstimant mundi indignationem atque iniurias, quanti res ceteras fortunæ ludicras, & nihili. Cùm enim ad tam sublimem mentis excellentiam & dignitatem euecti sint, ut se Dei hæredes, cohæredes autem Christi forè intelligant, se rerum quoque conditarum dominos per Christum esse intelligunt. Quare mundi ineptias deridentes, eo tanquam mimo aut histrione in scena hac stultorum uti consueuere. Vidistíne unquam pantomimos uarias in species seu morum seu personarum sese transfigurantes, cachinnos mouisse spectatoribus? ita mundi stultitiam, addo & feritatem, & si lubet, delicias contemplantur, feruntq; filij Dei, quem breui, transacto uitæ huius citissimæ curriculo, se uti est inspecturos & credunt, & maxima mētis lætitia præstolantur. Quãdiu enim in hac cum mundo colluctatione exercitamur, uix fieri potest, quin aliquam saltem ex tetro, puluerulentoq; pugnæ istiusmodi genere contrahamus labeculam & nigriciem: qua impressa, impossibile planè est, eam nos posse ostendere nunc dignitatem ac splendorem, quem post bellum istuc ineuitabile in coelis cum Christo expectamus. Id quidem temporis ad pugnam attinet, non ad triumphum. Adest sanè dignitas, sed non uidetur, non apparet, non quales futuri sumus in Christo comprehendi potest. Cùm porrò Christus apparuerit uita nostra, tunc & nos apparebimus (ut inquit Paulus) cum ipso in gloria: Deoq; non natura, sed qualitate similes erimus: nempe beati, sancti, iusti, puri, immortales. Ad hæc, nos qui Christo per crucis tolerantiam, mundanarumq; rerum despicientiam atque irrisionem,

similes sumus, erimus & in futurum in maiestate gloriae. Nónne uidimus eum, cùm in humanis ageret, rerum omnium huius mundi contemptorem? nónne abiectum? nónne à satrapis, superciliosisq; scribis & pharisæis, hypocritarum scilicet agmine derisum? nónne à mundo ipso, qui eum non cognouit, male habitum? quid tum, cùm uita illa, quæ nunc abscondita est in Deo, innotuerit? tunc illum uidebimus sicuti est, ac semper fuit, mirabilem, excelsum, incomprehensibilem, substantiæq; sibi soli cognitæ. Cæterùm quis similis unquam fuit Deo in filijs Dei? Ipse enim qui magnus & terribilis est super omnes qui in circuitu eius sunt, sibi soli est notus. alioqui cùm uidere (ut ait quidam) & intelligere comprehensionis sit species, is qui Deum intelligentia assequeretur, aut Deo maior esset, aut ipse Deus. Cernetur igitur à nobis modo planè ineffabili in suæ deitatis substantia, ut creator à creatura cerni potest. At nunc interim quidem à nobis uidetur per speculum in ænigmate, quasiq; per transfennam intuitu fidei atque oculis illis, de quibus ita Christus: Beati oculi qui uident ut uos uidetis. In futura uerò uita secretissimo modo, atque omnino nobis, quandiu in carne sumus, incognito, eum uidebimus. Si quidem ratio uisionis illius, quemadmodum à separatis à corpore animis comprehenditur, palàm nobis nunc esset, iam beati essemus: quando quidem ea beatorum propria est portio, atque usus. Hîc nobis tantum in hoc mundo pro uiribus est enitendum, in illudq; totis (ut aiunt) neruis incumbendum, ut si cœlestis imaginem (ut eam appellat Paulus) induere, nobiscúmque ferre post mortem efflagitemus, terreni effigiem tantisper dum in carne uiuimus, dediscamus, exuamusq; si quid ueteris inhæsit Adæ: atque illud in primis cogitemus, nos haudquaquam gloriae Christi consortes fieri posse, nisi

nisi & crucis fuerimus. Porrò crux Christi in eo maxime uersatur, ut uel lenocinijs, uel aduersis mundi huius fortiter exantlatis, in amorem ac desiderium illius, qui crucem sibi prius quàm nobis fabrefecit parauitq; , totis animi uiribus feramur. Alioqui res est, quæ desidiã omnem atque molliciem eam, quam in tolutario antistite in superioribus nos uidisse diximus, excludit. Nihil effoeminatum in suis amat Christus, nihil sordidum, nihil fucatum, nihil ambitiosum, nihil quod absq; sua cruce sit.

Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.

Parum quidem esset nos ex Deo natos esse opinari, persuasumq; habere Dei uisionem piarũ esse in coelis perfecta animarũ felicitatem, nisi & spes esset cuilibet se id, quod hac de re credit, adipiscendi. Qui tali imbutus est fiducia, ea omnia quæ suũ impedire possunt cursum remouet, illaq; sectatur, quæ uim suppeditant ac fauorem. Et ut quidem Dei filius in hoc etiam mundo, alioqui caliginoso & obscuro, totus coelestis fuit ac purus: ita qui ad sanctissimum illius spectant commercium, omni uacare debent inquinamento ac turpi amore. Proinde non modò ab ipsa nefanda lue peccati abstinent, horrentq; à delictis illis ultroneis, quæ mortem inferunt animæ: uerumetiam causas diuerticulaq; ad peccatum pertrahentia, tanquam uenenatas dipsades aut cerastes euitant. Nunquam eum tutum dixero, qui se facile periculis exponit, quiq; ultrò uel fugientes quasi illicia ad peccatum, occasiones uenatur. Is certè nondum de his plenam hausit notitiam, & si de illis magnificè blatteret, quæ præstolamur post mortem in coelis, aut uana illa fore opinatur, uel si uera esse non dubitat, spe tamen tenui nixus, ut diuitiarum coelestium non plenè gustum

gustum nouit, sic eas à Deo sperare, quem sibi iratum esse iudicat & implacabilē, non audet. Vnde absq; cœlestium expectatione ac fiducia uitam hanc miseram (qui tales sunt) transigentes, toti in appetendis corporeis occupantur. Atq; ita infelix anima, nata nimirum ad contemplanda diuina, mutata sorte, ad amplexanda sterco-
ra, nempe delicias mundi, conuertitur: mortua quidem Deo, mundo uelit nolit uiuere cogitur. At non eo se habent modo hi, qui abiecto terrenarum rerum affectu, in inquirendo sponso toti sunt. Hinc (ut dixi) continuis sese exercentes pietatis studijs, in Deo spe uiua requiescūt: id est, ut ait Ioannes, sanctificant se, sicut & ille sanctus est. Quocirca non iniuria clamabat Paulus, spe nos seruatum iri. Quòd si quidem à Christo, qui totius nostræ purgationis autor est, in istiusmodi exercitamento quo purificari quærimus in Deo, pendere, illiq; si quid splendoris nanciscimur, referre acceptum debemus: noster tamē ei non displicet in re præsertim tam serua cum labor, tum conatus, tum pertinax et insuperabilis ad coronam deliberatio, qua hi potissimum, qui in stadio ad metam usque perseuerant, à benignissimo donantur Christo. Non nihil enim iam possumus audemusq; ex nobis, simul atque noster factus est Deus, itaque arcte nos sibi astrinxit, ut una omnino facta sit uoluntas Dei & hominis in Christo: qui interstitium illud immensum, chaosq; uastissimum inimicitiarum inter Deum & hominem auferens, talem sancit legem, ut omnia, siue is mundus esset, siue uita, siue mors, siue præsentia, siue futura, nostra essent, nos Christi, Christus autem Dei. Mirum si tam sublimem hominis uirtutemq; nobis per Christi mortem conciliatam expendis, te adhuc truncum inanimem, atque ad actiones pietatis immotum effingis. Ecquid non audet in re salutis humanus spiritus, qui unus iam factus sit cum Dei spiritu? Ergo si
quid,

quid, quod uim potius diuinam quàm humanam præ se ferat, egeris, (sic sunt actiones Deo dignæ) quid dubitas in te id Deum egisse, teq; in Deo? At si rursus in labem aliquam peccati relapsus à Deo deflexeris, iam tu solus egisti, non Deus tecum, à quo tu sponte tua alienatus cadere potuisti: qui illi insertus non modò securus eras à lapsu, sed etiam ad operationes illas idoneus: quæ cùm Dei munera sint, tuas tamen non secus esse uoluit, atque si tuo ab arbitrio solum profectæ essent ac uoluntate, non ab illo. A deo liberalissimus dominus suas in nobis coronat largitiones, remuneratq; quasi meritum. Quòd si porrò interrogor quantum illud sit quod possum, insipiens tu, qui diuinarum gratiarum oceanum ripis includi arbitraris. Tantum me equidem posse iudico, quantum sol ille dederit, qui omnes quamuis fugacissimos irradiat, mouet, pungit, illectatq; (ut sic loquar) donis, ac placidissimo sui purissimi spiritus il-lapsu pertrahit, à fugaq; reprehendit, atque ne uocantem refugiat uim addit & gratiam, ne quis suæ improbitatis atque duritiæ causam in Deum reijcere audeat, causeturq; se inuocatum aliò diuertisse. Vocantur itaq; generatim omnes, sed excellentius, qui per baptismum Christo commoriuntur, uiuuntq; in Deo per uitæ inno-uationem exuscitati. Sed felicissimi illi omnium censeri debent, qui existimantes se quidem mortuos esse peccato, uiuentes autem Deo in Christo *I E S U*, sic suas ordinant uitæ actiones, ut ultra nō seruiant peccato. Nam quod Christus, cui insiti sunt per baptismum, mortuus est, peccato mortuus est semel, non pluries. Quare extremæ id erit signum insipientiæ ac impietatis, nos iterum, qui Christi imaginem circunferimus, ad peccata, quibus semel cum Christo mortui sumus, redire, reuomereq; dudum excocta. Si quidem mortui sumus peccato, quomodo (ut ait Paulus) adhuc uiuimus in illo?

Monstrum id est immane, atque ad ea quæ à fidei natura abhorrent obnixè contendens. Id dixisse me minimè poenitet propter quorundam imbecillitatem, qui oblata occasione se ostendendi cuius sint temperaturæ, atque erga Deum professionis, trepidant subito, facileque à pristino resilientes calore, despondent animum. Quòd si quidem Deus est (quo ampliorem suam in nobis ostendat dilectionem) qui operatur in nobis, ut inquit Paulus, & uelle & perficere pro bona uoluntate: at illud tamen fatendum, nos omnia audere, posseq; in eo, qui nos confortat. Membra enim singula in corpore humano suas habent proprias functiones, suum uigorem, sua officia: Sed à capite, à quo tanquam à fonte sua cuilibet uis membra destillat, atque energia, uitam hauriunt. Cæterùm Christus suæ caput est Ecclesiæ, nos membra de membro. Verùm illud timendum, ne per usum peccati quo solo à Deo separamur, à tam uitali rescindamur capite. Porrò peccatum iniquitati tanquam basi innititur. Siquidem

Omnis qui facit peccatum, & iniquitatem facit, & peccatum est iniquitas.

Illud obseruari solet in Ioanne, ab illis maximè, qui Christi spiritum habentes, nihil nõ elinatum, diuinum, cœlestiumq; secretorum conscium ab huiusmodi dici scriptoribus probè norunt, in singulis ferè uerbis uersalem hæreticorum machinam tanquam tormentis æneis quassari, ac si attentius inspexeris, dirui atque extirpari. Tantum uerò abest, ut in uerbis illis, Sanctificat se, sicut & ille sanctus est: Pelagianorum pestem foueri censeant, ut etiã exterminari iudicent. Nam nuda haudquaquam id asseuerasset prolatione uir sanctus, nisi prius rem tali præmuniuisset elogio: Omnis qui habet spem hanc in eo. En fulcimentum, quo sustentata tanquam

quam erratica uitis anima, ex se posse aliquid in Deo confidit, experiturq; quàm periculosum sit nullo diuinæ se gratiæ fultam auxilio, suis tantùm niti uiribus, sibiq; quod proprium Dei est, sumere, atque impudenter arrogare. Id sensit Pelagius, cùmque illo hi, qui nunc tantum exulceratæ tribuunt naturæ, ut penè Deum, cura animarum omiffa, solum cœlestia moderari faciant. Sed illud timendum, ne dum Pelagianorum scopulum uitare contendimus in Manichæorum incidamus syrtes: qui tam nudam effingunt humanam naturã, & desolatam, ut fato, necessitatique ineuitabili seruire uelit nolit compellant: ut hi agunt, qui cuncta indiscretè nimium & improuidè ad prædestinationem referunt. Verùm hæc ueteri Patrum consensione iam pridem explosa sunt. Possè quidem non nihil ex se hominem, ut diximus, definierunt: sed in Deo, qui tam copiosæ est erga animas beneficentiæ, ut nostra uelit esse merita (ut diuus inquit Chrysoftomus) quæ sunt ipsius dona. Hincq; suis nos haud aliter uti decreuit largitionibus, atque illi solent, qui maximis à principe ditati bonis, eis quidem ut suis utuntur: sed eo usque tamen, ut principi non solùm dona illa accepta referant, uerùm etiam tanta erga eum afficiuntur animi propensione & gratitudine, ut quicquid unquam ab illo perceperint, aut percepturi sint, id totum domini sui esse & uelint & fateantur. Imò si absque Deo quidpiam se posse unquam opinarentur, mallent ad perpetuos obtrudi inferorum ignes, nedum uita hac misera priuari, quàm sine illo, quem unice diligunt, posse uel supra angelicas hierarchias collocari. Si quid igitur possunt aut possident, id totum dant Deo. Tantùm pro uirili parte adnituntur, ne quid unquam in tam liberalem peccent benefactorem, neque de re omnino non sua, quasi illam non acceperint, glorientur. Eos quidem nō præterit, quòd omnis qui facit peccatũ,

& iniquitatem facit, & quòd peccatum est iniquitas. Quamlibet enim parum à uero iustitiæ scopo quis aberrauerit, is proculdubio transgressor fit legis. Ad hunc ferè modum peccatum hoc in loco ab iniquitate distinguunt, ut peccatum secundum uim uocis græcanicæ sit lapsus, atque à proposito ostensoq; iustitiæ bono defectio: iniquitas autè ipsa legis transgressio, siue quicquid cōtra legem fit, aut sine lege. Vnde *ἀνομία* Latinis exlex est ac (ut passim noster uertit interpres) iniquus. quam Græcis iniquus *ἀνώμαλος* est. Quare is esto sensus: O uos qui in sortem filiorū Dei acciti estis, in eam gratiam qua ex hostibus facti estis ciues sanctorum & domestici fidei, toto incumbite studio, neq; aliò deflectite: aliter uerò rei actutum legis uiolatæ censebimini. Nam peccatum, ut leue sit & humanum, id nunquam efficiet, quò minus is qui peccat, non obseruatæ legis infimuletur. Nec est quòd quis sibi adblandiatur dicens, se quidem peccatorem esse, at non iniquum: quoniam nō eadem res sit peccatū & iniquitas. Is enim uero perfectam undequaq; & suis absolutam numeris audiat definitionem. Peccatum est iniquitas. Solent quidem homines, hi potissimum, qui sceleratioribus ac manifestis utcunque abstinet delictis, sibi nō nihil tribuere iustitiæ, propterea quòd iniqui nō sint, nempe adulteri, rapaces, parricidæ, furesq; & id genus alia, quæ ab iniquitate illa prodire putant, quam omnem inquinamentorum molem complecti asserunt autores. Cætera uerò? Illa dico, quæ in corde insunt contaminato? Illa, quæ semper uisa sunt Patribus eò periculosiora, quò magis incognita, imò à plerisque dissimulata, tecta q; fuce nescio quo effictæ religionis & pietatis? Semper ego quidem hos magis, quàm illos Deo inuisos esse existimaui: iccirco iniquiores, atq; propterea ad resipiscentiam illam animi, quam ab ampla diuinarum gratiarum benignitate

oriri

oriri non nescimus, duriores. Vos uerò qui dudum in uasto mundi pelago spatiați estis, confidite, postquam Deus ipse in terris apparuit, non ut unum quidem atque alterum, sed omnia simul semelq; à suis expungeret errata, deleretq; si quid debebamus: quod sanè multum erat, nobisq;, qui non eramus soluendo, tam graue & molestum, ut nullis unquam nostris exolui potuisset uiribus & conatu. Per carnis itaq; assumptionem, qui latebat apparuit, seq; reum faciens pro omnibus, de peccato damnauit peccatum.

Et scitis, quia ille apparuit, ut peccata tolleret, & peccatum in eo non est.

Siquidem peccatis obnoxius fuisset Christus, nec sibi, nec cæteris, etiam si millies obiuisset mortem, fecisset satis. Decuit certè innocentiam eiusmodi subire expiationem, quæ nisi in munda carne, sanctaq; anima perfici potuisset. Cùm igitur altissimo, letaliq; detineremur obliuionis somno, omnesq; miserrimum in modum in utrunq; obdormiscerent oculum, nec esset qui Dei præsentiam alioqui corporeis oculis inspectabilem ueneretur, è caligine illa sua æterna maiestatis ac nube, mortalium sanè oculis, addo & angelicis inaccessa, prodijt uisibilis: atque homo factus, humanos omnes, excepta peccati corruptela, in se tulit affectus: nostramq; sumens miseriam, ac mundi iram, pro nobis, qui destinati eramus morti, mortem ipse oppetijt turpissimam & cruentam. Atq; hunc in modum rescisso mortis chirographo, quo æternæ sese damnationi astrinxerant mortales, in Deo uiuere cœpimus: & nisi nostra impediisset impietas, iam suo mundo peracto cursu & obsequio ociaretur: homoq;, qui iccirco conditus est, atq; in agni sanguine purificatus, ut Christi corpus adimpleat, in cœlis absoluto penitus uitæ huius corporeæ itinere,

cum suo uiueret redemptore felicissimus, ac propter reintegrati corporis dignitatem & gloriam plenè beatus. Nostra omnino in peccatis duricies atq; amor mundi debitam uniuersi dissolutionem remoratur, in longumq; protrahit. Adhuc laborat dominus sustinens: adhuc nostram fert peruicaciam, adhuc tota die expandit manus suas ad populum non credentē, & cōtradicientem sibi. Heu mūdum ingratisimum. Ecquid iam præstolaris? Aliamne uictimam? Christumne alium? Num te fugit nullam amplius relinqui hostiam pro peccatis? Si alium profectò redemptorem opperiris, & qui pro tua stet amentia prædem expectas, tota erras uia, miseriorq; ac infidelior es, quàm ipsa sit miseria & infidelitas. Quòd si te neminem alium expectare clamites, qui tuam possit tegere impietatem, præter Christum, qui pro cunctis mortalium omnium satisfecit reatibus: oro, quid Christi sanguinem? quid mortem? quid pretium? quid meritum tam efficax derides? Peccando enim, seu potius in ultroneis perseverando lapsibus Christi cruor ostentui habetur & irrisioni, illiusq; mortis robur per te fit irritum & inane. Iam amor mundi nostro ab intellectu tam salubrem excussit sensum. Vnde (obsecro) quæ carnem hanc moribundam fouere possunt tanto comparantur ardore ac mentis æstu, ut non iam uulgus ipsum solùm natura stolidum, suiq; ut plurimum dissimile, atque nouarum rerum cupidum: sed ipsos quoq; sapientiores & optimates in hoc genere amentia insanire uideam? Si Christi membra sumus, ut nos esse iactamus, cur peccatis? cur illecebris, infinitis illis quidē, atq; appetentijs uel diuitiarum uel honorū uel libidinum obtemperantes, à purissimo illius corpore, in quo peccatū non est (ut inquit Ioannes) degeneramus? Ipse certè apparuit, uixitq; in terris: non quidem ut peccatorum alendorum materiam suppeditaret, uerùm ut illa omnino tolleret:

tolleret: tultiq; constantissimè, modo nos ea ablata uelimus. Volumus quidem, si dilutis resipiscètia præteritis instantia auersemur, caueamusq; in posterum ne aliquò uel leuiter impingamus. Faciles sanè à nobis sunt lapsus, at in pristinā reponi libertatē & consanescere, iam alterius id iuris esto & uirtutis. Quare diuina hīc opus erit manu. Aliter uerò ab illius euulsi fauore, aut propter nostram malitiam obcæcati, nullum nobis aliud tam potēs extabit effugium, quin assiduè per inextricabiles diuagemur errores. Adeo periculosum est uel parum à Dei manu deserui. E contrario

Omnis qui in eo manet, non peccat.

Ecce uitis illa huberrima, de cuius succo insititij uiuunt surculi, in eamq; adulescunt formā & magnitudinē, ut suæ penitus origini haud absimiles appareant, digniq; qui, tantisperdū uinæ inhærescūt, nō nihil ex se gemmarum, & demū fructuū gignāt, atq; ad ornatū fidei producant, Vim nihilominus eam nō ex se habent, sed à radice uitis, quæ Christus est. Verū sua & ipsi gaudent fertilitate palmites, hoc sanè felicius, quò minus ignorant se nihil ex se posse absq; uite illa, quæ dixit, Sine me nihil potestis facere. Hæc sunt nimirum opera fidei: hæc actiones illæ præclarissimæ ac diuinæ, in quibus hi maximè, qui se gratis uiti insitos esse non ambigunt, delitiātur: uitiq; ipsi accepta referūt quæcunq; illa sint, quæ à spiritu se actos corroboratosq; agere certò sciūt. Quādiu igitur in eo, in quo peccatū est nullū, quis manserit, perseueraueritq; in insitione, is uita illa, qua in Deo uiuitur, uiuet felicissimè: tantum abest ut peccet, aut à uite rescissus intermori possit. Eam ob rem ad Christi corpus perficiendum gratuita Dei uocatione selectus, illiq; sancti spiritus operatione insertus, indelebilis propemodū reus erit impietatis & perfidiæ, si semel emūdatus ad
pristinās

pristinam relabatur uitiorum sordes. Certè qui uerè sunt Christo infiti, haud facilè ab innocentia, quam se à Deo gratis accepisse norunt, quantumlibet uis urgeat aliqua infortuniorum, discedunt, atque à percusso cum Patre æterno foedere deficiunt. Ergo omnis, qui in eo manet, non peccat.

Et omnis qui peccat, non uidit eum, nec cognouit eum.

Visio huiusmodi, qua Deus uidetur in hoc mundo, fit oculis fidei. Secus, Deum nemo uidit unquam. Rursus, Cognouit, in hoc loco dinosim habet, signatq; actum inhærentem, & est (ut ait quidam) cognitum habuit. Et certè nisi peccatis quis abstineat, mundumq; affectu deserat, licet sexcentis initiatus sit mysterijs, ac Deum se colere asserat, deieret quoque, nondum plenè uidit eum, nondum purgatos habet oculos, nondum sublimem illius nouit maiestatem, ignoratq; adhuc quàm nullius sit efficaciam huiusce generis fides, qua ore tantum ac ritibus Deus asseritur, factis autem negatur. Et tamen sic nos male de Deo meriti, hoc est, noxiarum rerum, culparumq; notis interspersi, conspurcati, Deum nobis deberi aut opinamur, aut sic esse, fucato religioni, simulamus, scienterq; ac prudenter in diuinam iniuriam sumus bonitatem. Ita est uisus, si Deo placet, emaculatus, quo se Deum uidere somniant plerique mortalium, & hi forsitan, qui se fidei columnas & cardines esse uideri uolunt: profitenturq; se duces esse cæcorum (ut ait Paulus) cum tamen exoculatisimi sint, atque ita ob mundi plausum & gloriam obtenebrati, ut ne crassam quidem suam ac spissam deprehendant nubem & caliginem, ne dum lucem illam Dei inaccessiblelem, quæ nisi cum purgatis communicari solet oculis. Cæterum peccata tenebræ sunt, interstitiumq; illud horrendum

horrendum atque immensum, quo à Dei uisione seiungimur. Quòd si quidem per Christum sublatum fuit, manet tamen adhuc immotum illis, qui sic uiuunt, quasi futurarum rerum sensum habeant nullum, quantunque in se est, antiquas reuocant catenas: uoluntq; Dei filium mundum hunc perditum nequicquam inuisisse, parietemq; inimicitiarum quæ inter Deum atque hominem propter peccatum intercesserant, diruisse. Si porrò id negant, dicant, obsecro, cum peccatum inimicitiarum caput extiterit atque autor, quâ fit, ut gratis per Christum Deo recõciliati, causam illam eandem de qua mors prodijt & damnatio, repetant? Cur dirutam instaurare contendunt maceriem? Quòd si præterea à noxiis illis atque erratis, quibus natura uel ipsis conuenientibus legum conditoribus, sua annexa est poena, ut sunt (exempli causa) rapinæ, incestus, sacrilegia, usuræ, homicidia, adulteria, & id genus permulta, quæ Deo odiosa esse ipsi quoque fatentur ethnici & infideles, se temperare affirment nõnulli: credo, simul ac uideo omnem illis ademptam esse ad scelerata istiusmodi facinora nonnunquam occasionem, proboq; , si tamen mala illa & scelera, quæ ipsi etiam multa afficiunt Turcæ, non perpetrasse, laus ulla sit & gloria Christiano. Scilicet nihil aliud à Christi membro expectari par est, nisi ne mortuum sit. Ex hac enim insana de nobis persuasione quid non malorum experimur? hinc quidem tanquam à contaminatissima contagione nostræ omnes emergere calamitates, pullularunt errores, atque multis ab hinc annis Dei religionem in ipsis nutare basibus, & uidimus, & nos ad hanc usque ætatem peruenisse non tam dolemus, quàm instantem iam pijs gratulamur per concilium instauracionem. At non desunt (malùm) qui summi Pontificis accusent hac in re tarditatẽ: alij Cæsaris (id nomen sibi usurpant nostri imperatores) uel occupationes

pationes, uel ad bella animum, atque in Turcas expeditionem. Sunt & qui per triuia clamitent simulatū hunc esse cogendi concilij rumorem ac famam. Errant hi omnes (opinor) qui hæc spargunt in uulgus. Verūm esto non eo, quo conuenit modo, in eundem concurrant hac de re consensum, frigeantq; penè omnes ad ignem : non friget dominus I E S V S, cuius hîc agitur negocium. At neque his (spero) suus deerit calor, quorum præ cæteris interest scire, præuidereq;, quem finem tandem habituri sint hi strepitus, quos nisi frænari contingat, quid ultra sperandum erit? Orādus est dominus, ut iam demum suum exaudiat populum. Quid si conuertatur, & ignoscat Altissimus? En summa cōcilij celebrandi, præsentia scilicet numinis: sed ad rem nostram. Cū equidem casum illum miserrimum primi angeli cōtemplor: eumq; Adæ lapsum haud minus toti noxium posteritati, quàm ipsi lapso, intueor: uersoq; animo, quammaximam deprehendo in illis ambitionem, maximum fastum, maximam dominandi cupiditatem, atque à Deo defectionem. Ergo ab arroganti superbaq; illorum temeritate tot mala euecta sunt in mūdum, ut sanè asseuerari possit, ab una illa radice, ac trunco, flagitiosam omnem erupisse contaminationem, deflagrasse libidines, fidemq; omnino è mundo demigrasse, atque illius sedem sæuitiam occupasse ac tyrannidem. Mirum si sic malè affectos animos (ut illi fuere) Deum, qui purissimæ naturæ spiritus est, agnoscere, multo minus uidere posse existimas. Etenim, ut dixi, peccatum res ea est, qua ueluti cataclysi ac lippitudine circumfusi mortalium oculi, Christi faciem, à qua Dei manat cognitio, uidere nequeunt. Tantum uerò abest, ut immensam illius magnitudinem, ac, qua omnia sapientissimo gubernat imperio, cōtemplari possint prouidentiam, atque effusam ad omnes gratiarum copiam, ut eò etiam tenebrosius obnubil

obnubilentur, quò inquinatiores in dies facti, ad puritatem illam diuinam & candorem, ad quem mundæ duntaxat accersuntur animæ, pertingere adnituntur. O si fidei oculis daretur cerni quanta sit dignitas in filiorum Dei numero censi, cooptariq; in illius familiam & affinitatem. Contrà uerò, quanta deformitas, quanta ignominia, quanta sit foeditas à sincerissimo illius diuelli lumine, atq; diabolo copulari, transfugereq; è castris domini ad castra satanæ. Si cæcis, inquam, animis, suaque sponte obtenebratis tantum obuenire posset lucis, ut hæc clarè intuerentur, mallent (puto) in durissimos uerti scopulos, aut cum feris feræ ipsi effecti in nemoribus latitare, quàm turpitudinem suam horrendã, noctemq; obscurissimam atq; informem errorum, in quam ultrò se deiecerunt, uidere posse. Quonã igitur modo hi Deum, atque illius immisiones, quas illi tantum uerè norunt qui eas possident, contemplabuntur, qui ne corporeas quidem species nisi fusca impeditaq; mentis acie rimari queunt? Adeo tenebrosa res est peccatum, atque diuino aspectui odiosa. Quamobrem

Filioli nemo uos seducat.

Tenera hæc est Patris admonitio, cui mos sit dona minis cõmiscere, ac ne liberi deterriti exasperatiq; salubrem auersentur admonitionẽ, blãditias post duos sermones admouere: sed ita tamẽ, ut ad reprehensiones redeat. Sic ueriquidẽ Patres, sic pastores, sic qui sunt à Deo magistratus suũ ita attemperãt animũ & curã ad subditorũ salutẽ, ut æquè hi patrũ seueritatẽ amare possint, & rigorẽ, ac solẽt illorũ lenitatem ferre, & amare. Qui secus agunt, subditos magis exasperant, & effrænes reddunt, quàm dociles & morigeros. Tyrãni quidẽ ab hoc horrèt affectu, qui suis in moderãdis subditis nihil in primis tã quærunt, q̃ timeri. Quid mirũ? Suauidate quippe spiritus destituti,

destituti, quæcunque agunt aut cogitant, ad proprios referunt affectus, nempe sordidos, crudeles, ambitiosos, suiq; dissimiles, & absque Dei timore. Vos interim, quibus istius coloris obtingunt Patres, & pastores, fidenti estote animo, lætiq; spem uestram in Christo, qui uerus Pater est ac pastor, enutrite: persuasumq; habete uos uti filios charissimos illi curæ esse. Nemo itaque quantumlibet Tyrannus sit ac lanius, uos à iam coepto seducat instituto, absterreatq; à concepta dudum in Deum fiducia. Tantum quidem possunt in uos, quantum uosmet permittitis ac uultis. In animas profectò (in corpora forsitan possunt & famam) pacemq; illam arcanam, quam propter cõciliatum nobis Deum per Christum possidemus, ius neutiquam exercere possunt Tyranni. Iam in nostra factum est potestate, succumberéne uelimus impiorũ iniurijs, an superare, simulac per Christum facti sumus tanquam gigantes ad dirigendos pedes nostros in uiam pacis, in eo tamẽ, à quo pendemus, & qui nos segregauit à mundo, ne cum mundo iudicemur. Quocirca danda est opera, ne iterum, ut prius, à recto secedamus itinere seducti, maleq; tum ab illorum terrore, tum à cæterorum lenocinijs uel exanimati, uel persuasi, qui Christi fidem aut contemnunt, aut ulla absque uitæ innouatione ad æternam adipiscendam felicitatem satis per se esse affirmant: seductores hi sunt, atque Antichristi. Ad hæc non ille certe qui iustitiam profitetur, is è uestigio iustus censeretur: sed qui per uitæ reformationem nihil iam agere decreuit, quod Christus ipse, qui totius iustitiæ typus est, non, si in terris adhuc inter homines diuersaretur, ageret. Etenim

Qui facit iustitiam, iustus est, sicut & ille iustus est. Qui facit peccatum, ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat.

Terroris